

Konjunkturläget våren 2019

De senaste rapporterna från ÅSUB

2015:1	Konjunkturläget våren 2015
2015:2	Ekonomisk utsatthet och social trygghet 2012
2015:3	Arbetsmarknadsbarometern 2015
2015:4	Framtida finansiella relationer mellan Åland och Finland
2015:5	Ålämningarna och miljön
2015:6	Medborgarundersökning: Mariehamn hösten 2015
2016:1	Med en fot i arbetslivet. Högskolepraktik på Åland 1997–2014
2016:2	Konjunkturläget våren 2016
2016:3	Arbetsmarknadsbarometern 2016
2016:4	Kollektivtrafik i Mariehamn våren 2016. En enkätstudie om attityder till den lokala busstrafiken
2016:5	Slututvärdering av Landsbygdsutvecklingsprogrammet för landskapet Åland 2007–2013
2016:6	Språkbehovet i det privata näringslivet
2016:7	Ålämningars alkohol-, narkotika- och tobaksbruk samt spelvanor 2016
2017:1	Den framtida kommunindelningen på Åland – en enkätstudie
2017:2	Ålandsprovet i matematik: En mätning av matematikkunskaperna i årskurs 6 hösten 2016
2017:3	Konjunkturläget våren 2017
2017:4	De äldres delaktighet på Åland
2017:5	Arbetsmarknadsbarometern 2016
2017:6	Utvärderarnas fördjupade årsrapport för 2016 Ålands landsbygdsutvecklingsprogram, perioden 2014–2020
2018:1	Ålands gymnasium 2011–2017. Utvärdering för utveckling
2018:2	Konjunkturläget våren 2018
2018:3	Utvärdering av LBU-programmet för Åland 2014–2020. Årsrapport med tematiska fördjupningar 2018
2018:4	Arbetsmarknadsbarometern 2018
2018:5	Tillitsstudie för Åland 2018
2018:6	Ekonomisk utsatthet och social trygghet 2016
2019:1	Tyck till om ungdomsgårdarna. En enkätundersökning för unga i Mariehamn
2019:2	Turismens samhällsekonomiska betydelse för Åland 2018

Förord

ÅSUB utarbetar på uppdrag av Ålands landskapsregering en konjunkturrapport per år för hela den åländska ekonomin. Syftet med rapporten är framför allt att förse landskapsregeringen och lagtinget med aktuellt ekonomiskt underlag för pågående och kommande budgetarbete.

Ett annat syfte är att förse övriga delar av den offentliga sektorn, näringslivet och allmänheten med utfalls- och prognosdata över den makroekonomiska och branschspecifika utvecklingen samt annan information om det läget inom den åländska ekonomin.

Bedömningen inleds med en kortfattad genomgång av det internationella konjunkturläget inklusive en utförligare analys av Ålands närmarknader i Sverige och Finland. Analysen baseras i huvudsak på nationella och internationella konjunkturbedömningar och ekonomiska data som publicerats under årets första kvartal.

Analysen av läget inom den åländska ekonomin har sammanställts på basen av en enkät som skickades ut till ett stort antal representativt utvalda företag som besvarades under februari och mars. Enkäten gäller företagens syn på sin egen situation och det allmänna konjunkturläget fram till början av 2020.

Förutom enkätsvaren används även uppgifter om näringslivets månatliga omsättning och löneutbetalningar som underlag för tidsserieanalyser och som indikationer på konjunkturlägets genomslag inom det åländska näringslivet. Övriga indikatorer såsom valutakurser, räntenivåer och inflationen har också studerats. Arbetsmarknadsläget behandlas endast översiktligt i denna rapport. Istället ges en särskild prognos för hela den åländska arbetsmarknaden i rapporten Arbetsmarknadsbarometern 2019, som publiceras i början av juni 2019.

Det är viktigt att klargöra att bedömningen i

huvudsak inte sträcker sig längre fram i tiden än till början av nästa år.

ÅSUB vill passa på att rikta ett stort tack till alla som tagit sig tiden och besvarat konjunkturenkäten eller på annat sätt bidragit med värdefull information till bedömningen.

Jouko Kinnunen har ansvarat för det övergripande arbetet med denna konjunkturöversikt, liksom produktionen och utformningen av föreliggande rapport. *Sanna Roos* har ansvarat för genomförandet av konjunkturenkäten och behandlingen av svars materialet. *Julia Sirén* har bistått med uppdatering av konjunkturindikatorer. *Katarina Fellman* har bidragit med bedömningen av den offentliga sektorns ekonomi.

Bedömningen är i huvudsak gjord under mars och april i år, och bygger på information tillgänglig till och med mitten av april.

Mariehamn i april 2019

Katarina Fellman, Direktör

Innehåll

Förord	3
Innehåll	4
Figurförteckning	6
Tabellförteckning	8
Sammanfattning	9
1. Lägre tillväxttakt i den globala ekonomin	11
1.1 Tecken på avmattning	11
1.2 Oljepriset	12
1.3 Finansiella förhållanden, inflation och räntor	13
1.4 Läget för den internationella sjöfarten	14
1.5 USA	14
1.6 Eurozonen	15
1.7 Asien, Latinamerika och Ryssland	15
2. Finlands framfart saktar in	16
3. Den svenska tillväxttakten liknar Finlands	18
4. Den åländska ekonomin	19
4.1 BNP-tillväxten	19
4.2 Arbetslösheten	20
4.3 Befolkningsutvecklingen.....	22
4.4 Inflationen	23
4.5 Hushållen.....	24
4.6 Inresande och sjöfarten.....	24
4.7 Den offentliga sektorns ekonomi	26
5. Framtidsutsikterna inom det privata näringslivet	29
5.1 Framtidsutsikterna inom primärnäringsarna	32
5.2 Livsmedelsindustrin.....	34
5.3 Övrig industri	35
5.4 Vatten och el	36
5.5 Byggsektorn	37
5.6 Handeln	38
5.7 Hotell- och restaurang.....	39
5.8 Transportsektorn.....	40
5.9 Finans och försäkring.....	41
5.10 Företagstjänster	43
5.11 Personliga tjänster.....	44
5.12 Turismen.....	45

Källor och referenser	47
Bilaga 1: Totalindex för det privata näringslivet och dess branscher.....	49
Bilaga 2: Konjunkturenkäten	51

Figurförteckning

Figur 1. Råoljepriset (Brent) januari 2013 – januari 2021	12
Figur 2. Inflationen på Åland och inom eurozonen. 12-månaders euribor, januari 2016 – mars 2019	13
Figur 3. USA:s, Euroområdet, och Sveriges centralbanksräntor januari 2015 – mars 2019	14
Figur 4. <i>Baltic Dry Index</i> januari 2016 – april 2019 (Index basår 1985 = 1 000)	14
Figur 5. Konsumentförtroendeindex (CCI) för USA, januari 2016 – mars 2019.	15
Figur 6. BNP-tillväxt för Åland, Finland och Sverige 2010–2020	16
Figur 7. Konsumenternas framtidstro i Finland och Sverige, januari 2015 – mars 2019	17
Figur 8. Valutakurser: EUR/SEK och EUR/USD, januari 2014 – mars 2019	19
Figur 9. BNP-tillväxten 2000–2020 för Åland, Finland och Sverige. Volymindex, år 2000=100	20
Figur 10. Offentliga och privata sektorernas volymtillväxt 2015–2020 (procent)	20
Figur 11. Privata och offentliga sektorernas genomsnittliga volymtillväxt, periodvis 2000–2020 (procent)	20
Figur 12. Relativ arbetslöshet, månadsvis 2017, 2018 och januari – mars 2019	21
Figur 13. Ungdomsarbetslösheten, månadsvis 2017, 2018 och januari – mars 2019	22
Figur 14. Relativ arbetslöshet 1997–2020	22
Figur 15. Befolkningsförändring 2008–2018	22
Figur 16. Befolkningsutveckling för Åland, Finland och Sverige 2008–2018. Antal invånare, index år 2008=100	23
Figur 17. Ålands befolkning som andel av Finlands (procent) 1995–2017	23
Figur 18. Inflationen på Åland januari 2014 –mars 2019. Prognos till och med 2020	24
Figur 19. Hushållens disponibla penninginkomst per konsumtionsenhet, median, för Åland och Finland 2000–2017. Procentuell tillväxt, 2017 års penningvärde.	24
Figur 20. Inresande till Åland 2002–2018	25
Figur 21. Inresande till Åland 2008–2018 (procentuell tillväxt)	25
Figur 22. Priset på lågsavlig marindiesel (LSMGO i Rotterdam) januari 2016 – januari 2021	26
Figur 23. Utvecklingen av klumpsumman och skattegottgörelsen enligt budgetår, (miljoner EUR, löpande priser) 2009–2020	27
Figur 24. Kommunalskattesats 2009–2019 och effektiv skattegrad 2009–2017, per region.	28
Figur 25. Kommunernas samlade årsbidrag, investeringar, avskrivningar samt resultat (miljoner euro), 2009–2019	29
Figur 26. Förväntningarna om omsättningen och utfallet i procentuell årlig tillväxt 2008–2019	29
Figur 27. Lönernas och omsättningens tillväxt i det privata näringslivet januari 2008 – december 2019 (Index, 2002=100). Löpande värden	30
Figur 28. Lönernas och omsättningens tillväxt inom det privata näringslivet (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019	30
Figur 29. Förväntningarna om utvecklingen under 2017–2019 inom det privata näringslivet	31

Figur 30. Totalindex gällande förväntningarna inför det kommande året för det privata näringslivet, 2008–2019	31
Figur 31. Lönernas och omsättningens tillväxt inom primärnäringsarna (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019	32
Figur 32. Förväntningarna inom primärnäringsarna	32
Figur 33. Lönernas och omsättningens tillväxt inom livsmedelsindustrin (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019	34
Figur 34. Förväntningarna inom livsmedelsindustrin	35
Figur 35. Lönernas och omsättningens tillväxt inom övrig industri (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019	35
Figur 36. Förväntningarna inom övrig industri	36
Figur 37. Lönernas och omsättningens tillväxt inom vatten och el (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019	36
Figur 38. Förväntningarna inom vatten och el	37
Figur 39. Lönernas och omsättningens tillväxt inom byggsektorn (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019	37
Figur 40. Förväntningarna inom byggsektorn	38
Figur 41. Lönernas och omsättningens tillväxt inom handeln (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019	38
Figur 42. Förväntningarna inom handeln	39
Figur 43. Lönernas och omsättningens tillväxt inom hotell- och restaurang (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019	40
Figur 44. Förväntningarna inom hotell- och restaurang	40
Figur 45. Lönernas och omsättningens tillväxt inom transportsektorn (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019	41
Figur 46. Förväntningarna inom transport	41
Figur 47. Lönernas tillväxt inom finans- och försäkring (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019	42
Figur 48. Förväntningarna inom finans- och försäkring	43
Figur 49. Lönernas och omsättningens tillväxt inom företagstjänster (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019	43
Figur 50. Förväntningarna inom företagstjänster	44
Figur 51. Lönernas och omsättningens tillväxt inom personliga tjänster (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019	44
Figur 52. Förväntningarna inom personliga tjänster	45
Figur 53. Lönernas och omsättningens tillväxt inom turismen (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019	45
Figur 54. Lönernas och omsättningens tillväxt inom landturismen (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019	46

Tabellförteckning

Tabell 1. Nyckeltal 2016–2020	21
-------------------------------------	----

Sammanfattning

Enligt ÅSUB:s konjunkturbarometer är **det privata åländska näringslivets** syn på den kommande 12-månadersperioden övervägande positiv, och företagen är något mer positiva nu jämfört med fjolåret i sin bedömning av utvecklingen under det kommande året. **Totalindex** ligger över långtidsgenomsnittet. Nästan alla indikatorer som speglar förväntningarna ger positivt utslag. Särskilt starka är förväntningarna om att kunna förbättra lönsamheten, öka företagets verksamhet och om att öka investeringarna.

Trots det relativt positiva stämningläget fortsätter BNP att växa ytterst långsamt. **BNP-tillväxten** i den åländska ekonomin avrundas till 0,0 procent 2016 och blygsamma 0,6 procent 2017. Ifjol sjönk BNP med en halv procent enligt våra preliminära kalkyler. För innevarande år får vi en beräknad ökning 0,4 procent och för 2020 en tillväxt på en procent. Vi förväntar oss att den offentliga sektorns volym ökar något 2019–2020 i nivå med fjolåret. För tillfället växer den offentliga sektorns förädlingsvärde i snabbare takt än det privata näringslivets.

- **Inflationen (KPI)** beräknas hamna på 1,0 procent i årsgenomsnitt för 2019 för att sedan stiga till 1,3 procent 2020.
- **Arbetslösheten** väntas i år hållas på fjolårets nivå på 3,5 procent i år, för att nästa år (2020) stiga marginellt till 3,6 procent.
- Vi räknar med ett genomsnittspris på cirka USD 64 per fat för **råolja** (Brent) i år och USD 61 per fat 2020.
- **Svenska kronan** förväntas under innevarande förstärkas i förhållande till euron år till i genomsnitt ca 10 SEK för en euro på årsbasis. Den långsiktiga förstärkning vi redan tidigare trott på torde bli verklighet under det här året.
- Summan av **avräkningsbeloppet och skattegottgörelsen** till landskapet beräknas i år (2019) bli 252 MEUR och summan som betalas ut 2020 beräknas bli ca 254 MEUR.
- **Kommunernas** nettokostnader beräknas bli 142,3 MEUR, vilket innebär en ökning med 4,9 miljoner euro eller 3,6 procent jämfört med 2018 års budgetar.
- Vi ser en tilltagande optimism hos **det privata näringslivet**. Det enda av de samlade delkomponenterna i vår konjunkturbarometer som ger utslag åt det negativa hållet är personalstyrkan.
- På kort sikt är konjunkturutsikterna för **färjesjöfarten** fortsatt svaga. Den svaga kronan gör att det är svårt att locka svenska resenärer och begränsar köpkraften hos dem som ändå reser.
- Den del av **primärnäringsarna** som bedrivs i bolagsform har upplevt, efter en lång tillväxtperiod med hög tillväxt, en kraftig nedgång i omsättningstillväxt under fjolårets andra halva och tror på något försämrade konjunktur detta år.

- Hanteringen av stormskadat virke kommer att leda till en rekordstor avverkning i år, kanske mer än dubbelt högre än det normala dryga 200 000 kubik.
- Inom **livsmedelsindustrin** är utsikterna relativt neutrala.
- Den vanligtvis starka optimismen inom den **övriga tillverkningsindustrin** har dämpats ytterligare från fjolåret och man är enligt vår barometer svagt pessimistisk i synen på det kommande året.
- Branschföretagen inom **bygg** förväntar sig sammantaget att man bland annat ska kunna expandera det egna företaget och förbättra lönsamheten under den kommande 12-månadersperioden. Personalstyrkan kommer inte att öka bland byggföretagen enligt barometersvaren.
- **Handeln** rymmer undersektorer som handel med drivmedel och postorderverksamhet vilka väger tungt i helhetsbedömningen. Branschen tror på ökad lönsamhet som ändå inte förväntas nås genom högre försäljning. Tidsserieanalysen stöder uppfattningen om att omsättningen ser ut att kunna minska i år. Förväntningarna om 2019 ligger något över genomsnittet för åren 2008–2019.
- Företagen inom **hotell- och restaurang** sammantagna förväntar sig en något bättre konjunktur för sin bransch som helhet under året jämfört med fjolåret men är ändå något mer pessimistiska än genomsnittligt under tidigare åren.
- **Trenden i finansbranschens** syn på det gångna och kommande året visar mycket positiva förväntningar. Branschens sammanvägda barometerutslag ligger i år ovanför sitt eget genomsnitt. Förväntningar om branschens utveckling är dock neutrala. Med andra ord tror företagen på att överträffa den allmänna utvecklingen i branschen.
- Branschen **företagstjänster**, inklusive IKT-företag, hade en stark omsättningsutveckling under fjolåret och är i år något mer optimistiska än vanligt om utvecklingen. Man förväntar sig en ökning av personalen och en expansion av företages verksamhet under året.
- För branschen **personliga tjänster** ligger barometern klart över den genomsnittliga nivån. Våra registeruppgifter om branschens totala omsättning visar att den samlade omsättningen minskade förra året. I år är branschen förhoppningsfull om utsikterna för branschen i allmänhet. Likväl tror man på en ökning av omsättning, personalstyrka och investeringar under 2019.

1. Lägre tillväxttakt i den globala ekonomin

1.1 Tecken på avmattning

Världsekonomin har vuxit med dryga tre till tre och en halv procent under 2017-2018 men mycket tyder på en något lägre tillväxt under de närmaste två åren 2019–2020, kring jämt tre procent. Tillväxtprognoserna har skrivits ner särskilt inom euroområdet och även i andra EU-länder. De pågående förhandlingarna och de kaotiska förberedelserna inför Brexit har skapat en stor osäkerhet över framtida handelsrelationer med Storbritannien, som antagligen på kort sikt drabbas värst själv av det kommande utträdet från den europeiska inre marknaden. OECD räknar att ett hårt Brexit skulle minska Storbritanniens BNP med två procentenheter de närmaste två åren jämfört med ett reglerat, mjukt utträde med en överenskomst med EU.¹

Ett annat orosmoln på euroområdets himmel är Italien vars ekonomi tampas med bankernas stora skuldsättning som tillsammans med en oberäknelig, populistisk regering kan ställa till problem för EUs ekonomiska och politiska stabilitet.

USA har av sin president Trump påannonserat ett nytt "episkt" handelsavtal med Kina som håller på tar form under våren. För tillfället ser det således ut som att ett globalt handelskrig kan undvikas. Globaliseringens framfart verka ha stannat av då flera indikatorer påvisar en minskad internationell integration sedan finanskrisens början år 2008.² Den internationella handelns tillväxt förväntas avta de närmaste åren.

Hur det än går med Brexit och internationella handelsrelationer kan vi konstatera att de små exportberoende finländska och svenska ekonomierna utan tvekan kommer att förlora ifall det blir ett hårt Brexit eller om ett globalt tullkrig bryter ut. Därmed skulle det även på olika sätt slå mot Åland.

Vår analys av konjunkturutvecklingen fokuserar på det kortsiktiga perspektivet, främst ett år framåt. Vi utgår ifrån att det inte kommer att införas nya handelsrestriktioner.

Den globala ekonomins dystrare läge och de överhängande politiska riskerna har bidragit till att rörelsen mot ett mer normalt penningpolitiskt läge har avstannat. De senaste utsikterna för inflationen inom euroområdet understiger klart två procent: 1,2 procent för i år och 1,4 procent för år 2020.³ Den planerade åtstramningen av penningpolitiken har flyttats framåt i tiden. De nuvarande centralbanksräntorna kommer att hållas oförändrade åtminstone till slutet av detta år.

Effekterna av Trump-administrationens fiskala stimulans på USA:s ekonomi håller på klingar av och även USAs BNP-tillväxt saktar av från 2,9 procent år 2018 till 2,5 procent i år samt nära eller till och med under 2 procent under 2020. De tidigare införda strafffullarna tillsammans med räntehöjningarna bromsar USAs tillväxt.

På litet längre sikt finns det stora frågetecken kring USAs finansiella stabilitet då de har problem med ackumulerade skulder olika delar av ekonomin. I USA är pensionsfonderna gravt underfinansierade och federalstaten skuldsatt. Det finns frågetecken även i Kina om hur snabb Kinas, hittills mycket investeringsdrivna tillväxt kan fortgå utan att skuldsättningen av (främst)

¹ Interim Economic Outlook 6 March 2019, OECD.

² The Economist Briefing Slowbalisation, January 26th 2019.

³ Euro ja Talous, Pääkirjoitus, Finlands Bank 15.3.2019.

statligt ägda bolagen ökar till ohållbara nivåer.⁴

1.2 Oljepriset

Åland påverkas jämförelsevis starkt av förändringar i energipriserna. I synnerhet olje- och bunkerpriserna är viktiga parametrar i vår konjunkturbedömning eftersom de direkt eller indirekt påverkar den samlade produktionen, befolkningstillväxten, lönerna, hushållsinkomsterna med mera.

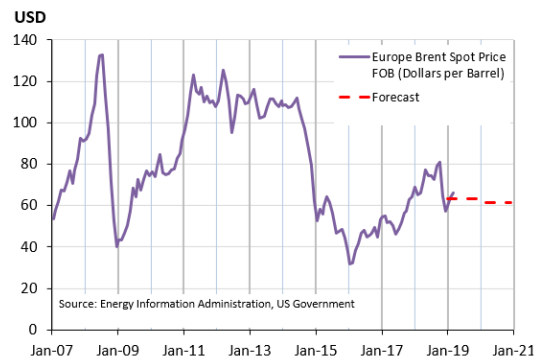
Oljekartellen OPEC:s (*Organization of the Petroleum Exporting Countries*) produktionsbegränsningar visade sig effektiva i slutet av fjolåret vilket ledde till en liten uppgång från fjolårets lägsta nivåer. Därtill begränsade Venezuela politiska kris samt USA:s sanktioner mot Iran utbudet, vilket tryckte priset uppåt fram till november ifjol. Iran kan också efter hårdare sanktioner mot sig att hindra andras oljetransporter i sitt närområde. Nya oroligheter såsom ett eventuellt inbördeskrig i Libya kan dessutom störa det globala utbudet i år.

På efterfrågesidan är det i första hand den åter långsammare ekonomiska tillväxten och den förväntade stagneringen av världshandeln som kommer att dämpa konsumtionen av råolja och bränsle. De senaste veckorna har dock oljepriset åter stigit, vilket vittnar om att utbudssidans svårigheter och risker styr priserna i dagsläget.⁵

Det finns även en långsiktigt verkande faktor som istället gradvis begränsar efterfrågan på olja och det är övergången till fossilfritt bränsle som bland annat resulterat i att kulmen i USA:s efterfrågan på olja nådde sin höjdpunkt redan 2005.⁶ Priset nådde tillfälligt 57 USD per fat för Brentolja i slutet av

fjolåret (*Figur 1*). Den globala osäkerheten och en stagnerande efterfrågan gör att vår prognos hamnar på ett genomsnittspris på råolja på 63 USD per fat för Brentolja i år (2019). Året därpå (2020) sjunker råoljepri- serna något till 61 USD/fat (*Figur 1*).⁷

Figur 1. Råoljepriset (Brent) januari 2013 – januari 2021

Det bör i sammanhanget noteras att för länder som importerar råolja och vars valuta försvagats i förhållande till US-dollar (som länderna i eurozonen), har den reella prisnedgången från fjolåret inte varit så stor som den procentuella nedgången räknat i US-dollar.

US-dollar förstärktes under hela 2018 i förhållande till euron, så att växelkursen i början av 2018 låg strax över långtidsmedelvärdet för tiden 2000–2018. Utvecklingen illustreras i *Figur 8* som en försvagning av euron (den ljusare kurvan). Vi förväntar oss att euron detta år behåller sin nuvarande kurs eller förstärks aningen i förhållande till US-dollar, vilket skulle göra oljenotan något billigare för euroländerna. Euron kan mycket väl fortsätta att stärka sin position som reservvaluta, vilket skulle stödja dess värdeutveckling mot dollarn på längre sikt.

⁴ The Economist February 23rd 2019, Can pandas fly? Leader.

⁵ The Economist April 27th 2019, Rising oil prices could prevent a world economic rebound.

⁶ The Economist January 20th 2018.

⁷ Egen prognos baserad på *bl a Commodity Markets Outlook April 2019*, Världsbanken samt IMF:s och OECD:s konjunkturrapporter.

1.3 Finansiella förhållanden, inflation och räntor

Den globala avmattningen medför ett lägre inflationstryck, en tolkning som understöder måttliga förväntningar på energipriserna. På sikt kommer det relativt goda arbetsmarknadsläget och förväntade löneökningarna att öka behovet av ränteökningar, men de torde förverkligas först efter utgången av 2019.⁸ Inom eurozonen förväntas inflationen på några års sikt pressas uppåt, bland annat på grund av Europeiska centralbankens, ECB:s fortsatt expansiva monetära politik.

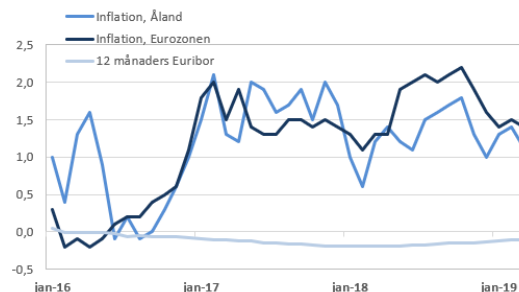
Den månadsvisa inflationen förväntas hålla sig klart under ECBs mål på under, men nära 2 procent.⁹ Inflationen förväntas bli 1,2 procent i år och 1,5 procent år 2020. Därefter bidrar den förväntade ekonomiska expansionen och det ökande resursutnyttjandet till att inflationen kan stiga något.¹⁰

ECB kommer att även på medellång sikt fortsätta med en viss ekonomisk stimulans genom obligationsköp. på något längre sikt kan ECB ändå förväntas avveckla sina tillgångsköp gradvis.

Donald Trumps skattereform ökade USA:s budgetunderskott, samtidigt som lönenivåerna i USA stiger till följd av den låga arbetslösheten och ett ökat kapacitetsutnyttjande. Vanligtvis skulle dessa förhållanden ha lett till en ökad inflation, men måttliga oljepriser har hittills dämpat inflationstrycket.

Den ökande löneinflationen och statens ökande lånebehov driver upp räntorna på sikt i USA.

Figur 2. Inflationen på Åland och inom eurozonen. 12-månaders euribor, januari 2016 – mars 2019

Källa: ÅSUB, Finlands bank,
<https://www.emmi-benchmarks.eu/euribor-org/euribor-rates.html>

Under 2017-2018 höjde FED (centralbanken) i USA sin styrränta flera gånger med 25 punkter och i och med den senaste höjningen i slutet av 2018 uppgick styrräntan till 2,5 procent (Figur 3).

De flesta bedömare tror att FED kommer att avstå från räntehöjningar under 2019, för att fortsätta med dem under 2020.

Till skillnad från FED har den europeiska centralbanken (ECB) fortsatt att ligga kvar på sin låga en styrränta, som sedan tre år tillbaka (mars 2016) är på 0,0 procent och kommer förmodligen inte att höja den under året (Figur 3). Däremot är räntehöjningar inte uteslutna nästa år.

Även om den svenska konjunkturen har gått in i en fas med lägre tillväxt kvarstår bilden av en stark svensk konjunktur. I och med att den svenska inflationen har utvecklats i linje med de penningpolitiska målen beslöt Svenska Riksbankens direktion att lämna reporäntan oförändrad på -0,25 procent. Däremot aviserar banken kommande höjningar senare i år under förutsättning att konjunkturutsikterna inte försämras.¹¹

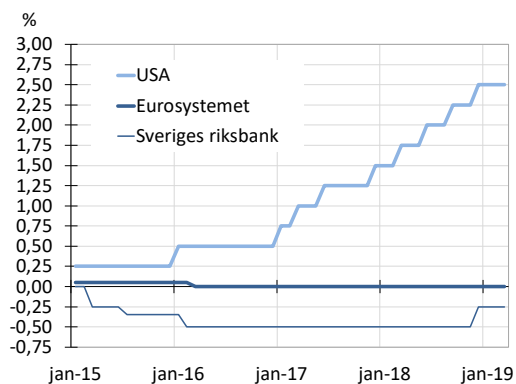
⁸ ECB (2019) *Economic Bulletin* 2/2019, s. 3.

⁹ Ibid.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Sveriges Riksbank (2019) *Penningpolitisk rapport*, februari 2019.

Figur 3. USA:s, Euroområdet, och Sveriges centralbanksräntor januari 2015 – mars 2019

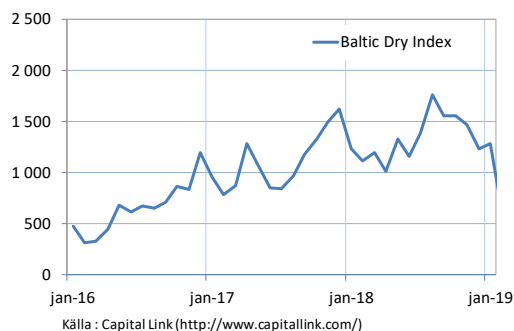
1.4 Läget för den internationella sjöfarten

Baltic Dry Index (BDI) är ett sammansatt shipping- och handelsindex skapat av det London-baserade *Baltic Exchange* som mäter förändringar i kostnaderna för att transportera råvaror som järnmalm, kol och vete till sjöss (Figur 4). Informationen kommer direkt från skeppsmäklare.

Förändringar i BDI speglar transportkostnaderna för råvaror som är ett område där spekulationsnivån är väldigt låg och ger därigenom insikter i globala trender i utbud och efterfrågan.

Av Figur 4 nedan framgår att index (BDI) sedan början av 2016 har stigit från de lägsta nivåerna på dryga 300 till dryga 1 700 i mitten av 2018 varefter indexet har sjunkit till en nivå kring 1 000 (Figur 4).

Figur 4. Baltic Dry Index januari 2016 – april 2019 (Index basår 1985 = 1 000)

1.5 USA

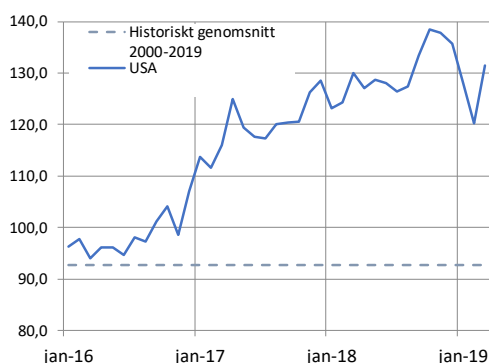
OECDs tillväxtutsikter för USA:s ekonomi har modererats neråt, men utsikterna är fortfarande goda.¹² Skattelättnadernas effekter har klingat av men det goda arbetsmarknadsläget garanterar en fortsatt gynnsam utveckling av hushållens inkomster, vilket stödjer en konsumtionsledd tillväxt. Däremot börjar de högre tullarna som Trump-administrationen infört nagga tillväxten i kanten via högre kostnader för företagen.

USA:s BNP-tillväxt förväntas bli 2,3 procent innevarande år (2019) och 1,9 procent 2020, vilket innebär en nedrevidering sedan hösten. Å andra sidan närmar sig presidentvalet i USA, vilket kan leda till ytterligare stimulansåtgärder. Om USA lyckas avvärja hoten om nya handelshinder med Kina och EU (särskilt för bilindustrin) kan det ge en ytterligare skuff framåt för ekonomin. Med andra ord är framför allt det ekonomiska läget år 2020 i stort höljt i dunkel då det handelspolitiska läget är oklart.

Stängningen av statsadministrationen på grund av tvisten om finansieringen av Trumps murbygge vid Mexikos gräns skakade om ekonomin och konsumentförtroendet men effekten var snabbt övergående.

¹² IMF (2019) World Economic Outlook April 2019.

Figur 5. Konsumentförtroendeindex (CCI) för USA, januari 2016 – mars 2019.

Som framgår av kurvan i *Figur 5* har de amerikanska hushållens förtroende för ekonomin de senaste tre åren legat långt över långtidsgenomsnittet. Den tillfälliga nedgången i början av året sammanfaller med stängningen av statsadministrationen.

1.6 Eurozonen

Kinas avtagande tillväxt, osäkerheten kring Brexit samt problemen i Turkiet har alla påverkat eurozonens ekonomiska lokomotiv Tyskland negativt. Till råga på allt kan blexporten drabbas av nya handelsrestriktioner för exporten till USA. Dessutom är Italiens politiska och ekonomiska situation osäker då den italienska banksektorns problem kan starta en ny finanskris inom euroområdet.

Det försvagade konsumentförtroendet i euroområdet förväntas hämma den privata konsumtionens tillväxt under innevarande år. Även inköpschefernas förtroendeindikator understiger den viktiga gräsen 50 som visar om en nedgång i ekonomin för flera europeiska länder och för euroområdet som helhet. De aktuella prognoserna från ett flertal prognosinstitut bedömer att årets BNP-tillväxt i euroområdet kommer röra sig

kring 1,2 procent och nästa år 1,4 procent.

1.7 Asien, Latinamerika och Ryssland

För att motverka handelsrestriktionernas negativa effekt har Kina åter lättat upp restriktionerna för låntagning, vilket leder till ytterligare ackumulering i skuldsättningen av Kinas företag. Därmed finns det risk för negativa inhemska överraskningar i Kina.

I Japan planeras en momshöjning på två procentenheter till hösten, vilket torde leda till en minskning av den privata konsumtionen under andra halvan av året. Den japanska tillväxten beräknas understiga en procent i år och nästa år.

Av världens största ekonomier ser Indien ut att vara det snabbast växande landet under 2019 - 2020. Om landet skulle lyckas att förenkla sina snåriga administrativa strukturer skulle tillväxten kunna överträffa även den 7,5-procentiga tillväxt som nu förutses hålla i sig åtminstone fram till slutet av 2020.

I Latinamerika skapar Venezuela oro i sitt närområde genom den stora massflykten från landet som pågår på grund av det katastrofala politiska och ekonomiska läget. I nuläget har redan över 3 miljoner invånare lämnat landet under de senaste åren och siffran kan stiga till 5 miljoner i slutet av 2019.¹³ Regionens utsikter förbättrades under de senaste åren tack vare en god internationell råvaruprisutveckling, men den pågående inbromsningen i världshandeln kommer att vara kännbar för många länder. I år förväntas en negativ BNP-utveckling, utöver i Venezuela, även i Argentina, Nicaragua och Bolivia.¹⁴

Afrikas tillväxt som region ökade från 2,1 procent 2016 till 3,6 år 2017 och 3,5 år 2018.

¹³ BBC News 30 December 2018, Kate Watson, BBC South America correspondent.

¹⁴ Latin American Economic Outlook 2019.

Under åren 2019 - 2020 förväntas BNP-tillväxten i Afrika uppgå till, eller till och med överstiga fyra procent. De bästa utsikterna har länder vars export är mer jordbruks- än råvarubaserad.¹⁵

I Ryssland blev BNP-tillväxten 2018 enligt preliminära siffror starkare än väntat (2,3 procent), bland annat tack vare en stark byggaktivitet i landet. Oljans prisutveckling var också gynnsam för landets exportintäkter under en större del av året. Tillväxtpotentialen är dock begränsad på grund de institutionella bristerna som hämmar det privata företagandet samt på grund av en åldrande och krympande arbetskraft.

2. Finlands framfart saktar in

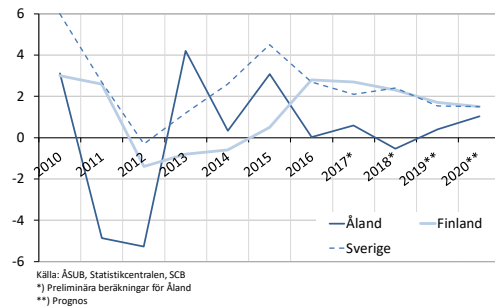
Finlands tillväxttakt saktar in ordentligt efter en relativt kort tillväxtperiod. Bostadsbyggandet minskar och utrikeshandeln växer långsammare. Strukturella skäl, framförallt den åldrande befolkningen och minskande arbetskraften begränsar tillväxtpotentialen enligt Finansministeriet (FM) till under en procent per år på medellång sikt.¹⁶

Den sjunkande arbetslösheten leder till högre hushållsintäkter när fler arbetar och lönerna pressas uppåt som följd av ökande brist på kompetent personal.

Den årliga tillväxten av Finlands BNP återges i *Figur 6*. Tillväxten av värdet av den samlade produktionen blev med knapp marginal positiv 2015, efter flera år då den minskade. Sedan ökade tillväxten till 2,8 procent 2016 och till 2,7 procent år 2017.¹⁷ De senaste uppgifterna från Statistikcentralen anger

tillväxten till 2,3 procent för fjolårets BNP.¹⁸ Årets (2019) tillväxt förväntas bli klart lägre, kring 1,7 procent och nästa års tillväxt ytterligare något lägre, 1,5 procent.

Figur 6. BNP-tillväxt för Åland, Finland och Sverige 2010–2020

OECD ser behov att fortsätta med strukturella reformer som skulle höja sysselsättningsgraden väsentligt för att skapa ett finansiellt utrymme för kommande ökningar i äldreomsorg och hälsovård.

En svag lönetillväxt och låga bränslepriser har hållit inflationen nere under de senaste åren. Finansministeriet räknar med en förändring av KPI på 1,2 procent i år och 1,5 procent 2020.¹⁹ (Inflationsprognosen för Åland återges i *Tabell 1* på s. 21).

Enligt Finansministeriet fortsätter arbetslösheten i Finland att sjunka under de kommande två åren, från 7,4 procent i fjol till prognosticerade 6,3 i år och runt 6,2 nästa år (2020).²⁰

Tillväxten i privata investeringar uppgick till 3,3 procent ifjol. Tillväxten i investeringarna förväntas i år enligt FM sjunka till en procent när bostadsinvesteringarna minskar och små och medelstora företag förväntar sig en minskning i investeringarna, vilket

¹⁵ African Economic Outlook 2019, African Development Bank Group.

¹⁶ Finansministeriet (2019) Taloudellinen katsaus Kevät 2019

¹⁷ Statistikcentralen, nationalräkenskaper.

¹⁸ Statistikcentralen, Nationalräkenskaper, årsvis.

¹⁹ Finansministeriet (2019) Taloudellinen katsaus, Kevät 2019.

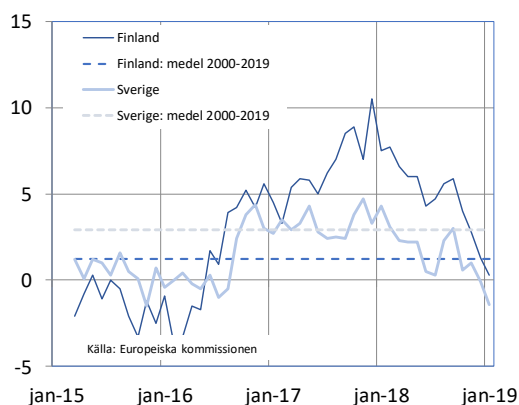
²⁰ Ibid.

dock uppvägs av några storprojekt till exempel inom skogsindustrin.²¹

Under 2018 steg hushållens nominella disponibla inkomster med fyra och en halv procent, medan den reella köpkraften ökade med dryga tre procent. Med en sjunkande arbetslöshet och måttlig inflation samt stigande pensionsinkomster kommer utvecklingen av hushållsinkomsterna att vara gynnsam de närmaste åren. Återinförandet av den fulla semesterpenningen inom den offentliga sektorn kommer att ytterligare förstärka hushållens köpkraft år 2020.

Konkurrenskraftsavtalet har dämpat lönetillväxten sedan 2017 och därmed hushållens konsumtion. Trots detta steg hushållens förtroendeindikator till exceptionella höjder under 2016 och 2017, medan den återgick till sitt långtidsmedelvärde i början av innevarande året (*Figur 7*).²²

Figur 7. Konsumenternas framtidstro i Finland och Sverige, januari 2015 – mars 2019

Som vi påpekat i tidigare konjunkturrapporter kan regeringen Sipiläs nerskärningar av anslagen till forskning och utveckling ha

hämmat produktivitetstillväxten i landets ekonomi. Den finländska regeringens fokus har varit på arbetskraftskostnaderna. I det långa perspektivet behöver Finland istället nu fokusera på att höja kvaliteten i arbetskraftens kompetens. Det återstår att se hurdana den nya regeringens prioriteringar kommer att bli.

Rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken ser fortsatta utmaningar med hållbarheten i statsfinanserna på grund av kommande ökning av social- och hälsovård när tyngdpunkten i befolkningens åldersstruktur flyttas högre upp i åldersklasserna. Även med relativt optimistiska förväntningar om arbetsmarknadsdeltagandets utveckling kvarstår ett hållbarhetsgap i de offentliga finanserna.²³

I det här sammanhanget är det intressant att notera att det finns en skillnad i den finanspolitiska diskursen mellan Sverige och Finland. Medan man i Finland fäster mycket uppmärksamhet i de långsiktiga hållbarhetskalkylerna och låter dem styra den finanspolitiska styrningen även på kortare sikt, betonar man mer de långsiktiga kalkylernas osäkerhet i Sverige och därmed verkar ge dem en lägre betydelse i utformningen av finanspolitiken på kortare sikt vad fallet är i Finland.²⁴

²¹ ibid.

²² Notera att de europeiska konsumentförtroendeserierna har omviktats och omräknats.

²³ Economic Policy Council (2019) *Economic Policy Council Report 2018*.

²⁴ Konjunkturinstitutet (2019) *Hållbarhetsrapport 2019 för de offentliga finanserna*, s.19.

3. Den svenska tillväxttakten liknar Finlands

Den svenska konjunkturen förväntas försvagas något under de närmaste två åren. En förklaring till inbromsningen finns på bostadsmarknaden där investeringarnas tillväxt har avtagit och börjat minska. Lägre bostadspriser med sjunkande kurser på aktiemarknaden har också bidragit till minskat konsumentförtroende (se *Figur 7*) och lägre tillväxt i hushållens konsumtion.²⁵

Efter att BNP-tillväxten varit kring 2,5 procent i genomsnitt de senaste åren beräknas den understiga 2 procent i år.²⁶ ÅSUB räknar med 1,5 procents BNP-tillväxt i Sverige i år och nästa år (*Figur 6*).

Den senaste prisökningstakten samt förväntningarna på inflationen ligger nära den svenska riksbankens mål på två procent, vilket betyder att penningpolitiken inte kommer att förändras så mycket i en nära framtid. Dock har Riksbanken signalerat att en mindre räntehöjning är att vänta under senare hälften av innevarande år om konjunktur- och inflationsförväntningarna håller nuvarande riktning.²⁷

Enligt Konjunkturinstitutet är efterfrågeläget för industriföretagen än så länge ganska starkt. Utsikterna på lite längre sikt är dock något mer dämpade. Produktionsplanerna inom industrin är visserligen fortsatt positiva enligt både Konjunkturbarometern och inköpschefsindex, men dessa index har haft en nedåtgående trend de senaste månaderna och ligger nu under sina historiska genomsnitt. En ökad osäkerhet kring både den globala och inhemska konjunkturen kan

ha gjort företagen försiktigare. Dessutom utnyttjar många industriföretag sina resurser fullt ut. Det höga kapacitetsutnyttjandet och bristen på personal med rätt kompetens håller tillsammans med en avtagande efterfrågetillväxt tillbaka både produktionen och produktiviteten inom industrin.²⁸

Efterfrågan på arbetskraft i Sverige har varit stark i flera år. Arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningsgraden har stigit, men även utbudet av arbetskraften har stigit tack vare den omfattande positiva nettomigrationen till landet. Arbetslösheten sjönk från 6,7 år 2017 till 6,3 procent ifjol. Nu förväntas att arbetslösheten håller sig ungefär på samma nivå eller till och med stiger en aning.²⁹

Den svenska riksbankens hittills extremt expansiva penningpolitik och de låga räntorna har hållit kronkursen nere. För tillfället ser det ut som att Riksbanken kommer att vara försiktigare med räntehöjningarna än vad som förutspåddes för ett år sedan. Detta bör även sakteligen stärka kronan. Riksbanken räknar med att kronans växelkurs stärks med fem procent under de närmaste tre åren, vilket är en ganska liten förändring.

Den svenska kronan har försvagats gentemot euron i flera år. I början av 2014 var kursen 8,83 kronor per euro, medan den i mars 2019 låg vid 10,50. Utvecklingen visas som en mörkare uppåtgående kurva för eurons växelkurs gentemot kronan i *Figur 8*.

Även det svenska Konjunkturinstitutet tror på en gradvis, försiktig förstärkning av den svenska kronan under de kommande åren.³⁰

²⁵ Riksbanken (2019) Penningpolitisk rapport, februari 2019, s. 5.

²⁶ Ibid. s. 26.

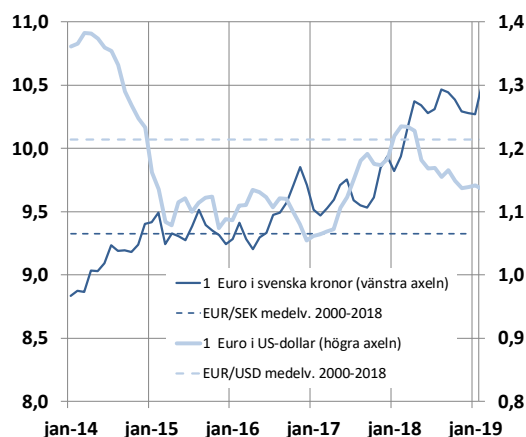
²⁷ Riksbanken (2019) s. 20.

²⁸ Konjunkturinstitutet (2019) Konjunkturläget Mars 2019, s. 29.

²⁹ Ibid.

³⁰ Konjunkturinstitutet (2019) Konjunkturläget mars 2019, s. 52.

Figur 8. Valutakurser: EUR/SEK och EUR/USD, januari 2014 – mars 2019

För det åländska näringslivets del vore denna aningen starkare kronkurs välkommen eftersom en starkare krona skulle underlätta varu- och tjänsteexporten till Sverige – inklusive den som sker genom färjesjöfarten och landturismen.

4. Den åländska ekonomin

Finlands ekonomi är liten, öppen och beroende av utvecklingen på världsmarknaden. Den finländska industrins konkurrensförmåga är i sin tur avgörande för statsfinanserna. Åland och Finland är ekonomiskt starkt sammanlänkade.

Ålands offentliga ekonomi är direkt beroende av avräkningsbeloppet från den finländska statsbudgeten, vilket innebär att en balanserad ökning av de offentliga utgifterna till stor del är beroende av en växande finländsk skattebas.

Den offentliga ekonomins konsumtion påverkar efterfrågan på de åländska företagens varor och tjänster på hemmamarknaden. Att den åländska ekonomin är starkt

sammanbunden med den finländska framgår också av att förändringarna i hushållsinkomster och priser på Åland och i Finland följer varandra mycket nära.

Den åländska ekonomin är även starkt och direkt beroende av den internationella ekonomin genom förändringarna i råolja-, bunker och bränslekostnaderna. Särskilt stor är effekten på transportsektorn och sjöfarten.

Med ett råoljepris som i medeltal förväntas ligga kring 63 USD per fat under den kommande 12-månadersperioden, har den åländska färjesjöfarten i det avseendet relativt gynnsamma verksamhetsförutsättningar, åtminstone jämfört med det tioåriga genomsnittspriset som är en fjärdedel högre.

4.1 BNP-tillväxten

Den åländska BNP-tillväxten har uppvisat stora variationer under de senaste åren. *Figur 6* (sid. 16) visar den åländska BNP-tillväxten i förhållande till Finland och Sverige och *Figur 9* nedan visar utvecklingen i indexform under tiden sedan år 2000. Trenden i den åländska volymtillväxten är som synes mycket svagare än den svenska och ligger även under den finländska.

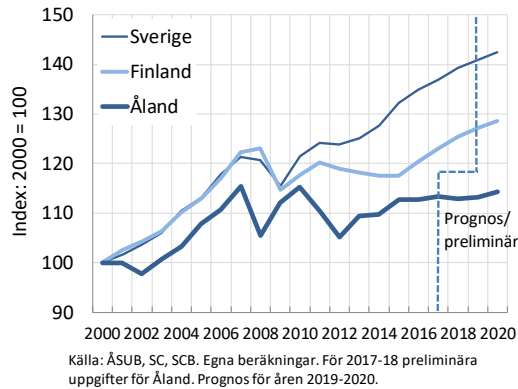
Från och med 2011 hade vi två år med sjunkande samlat produktionsvärde (-4,9 procent år 2011 och -5,3 för 2012 räknat i löpande priser). Sedan, år 2013, ökade förädlingsvärdet för de flesta av de största branscherna; i transport och magasinering, (där sjöfart ingår), i fastighetsverksamhet, tillverkning, samt finans- och försäkringsverksamhet.³¹

BNP-tillväxten vände till positiv 2013 (4,2 procent) och blev knappt positiv 2014 (0,3 procent). Slutliga beräkningar för 2015 visar att den samlade tillväxten stärktes (till 3,1

³¹ ÅSUB Statistikmeddelande (2016) Nationalräkenskapsdata 2016:1.

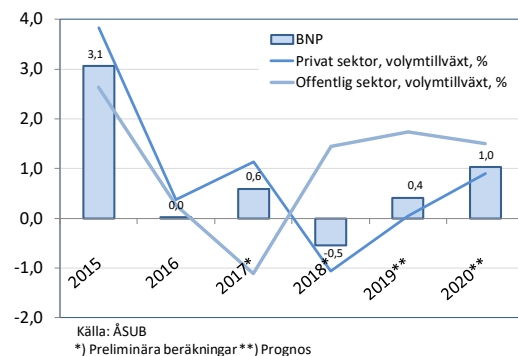
procent) medan 2016-års BNP tillväxt avrundas till 0,0 procent. Det privata näringslivet växte med 0,4 procent medan det offentliga förädlingsvärdet krympte lika mycket.³²

Figur 9. BNP-tillväxten 2000–2020 för Åland, Finland och Sverige. Volymindex, år 2000=100

Preliminära kalkyler visar att tillväxten stannade på 0,6 procent år 2017 och att BNP minskade med 0,5 procent år 2018. I år (2019) prognosticerar vi en tillväxt på 0,4 procent och sedan en något snabbare tillväxt år 2020 (1 procent; *Figur 10*).

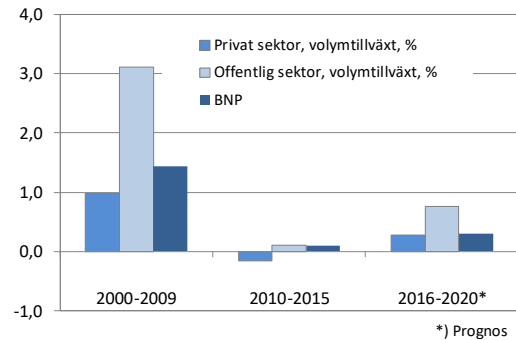
Figur 10. Offentliga och privata sektorernas volymtillväxt 2015–2020 (procent)

Sett över en längre tidsperiod har den offentliga sektorns bidrag till BNP minskat till följd av nerskärningar, bolagiseringar och en krympning av den statliga sektorn på Åland.

Figur 11 nedan visar hur volymtillväxten i de två sektorerna förhållit sig till varandra under tre perioder.

Figur 11. Privata och offentliga sektorernas genomsnittliga volymtillväxt, periodvis 2000–2020 (procent)

Den privata sektorns andel av det totala produktionsvärdet (till baspris) minskade från 80 procent år 2000 till 76 procent år 2012, för att därefter återigen öka långsamt. År 2016 var andelen 77 procent och kommer enligt vår prognos att fortsätta på ungefär på samma nivå under 2019 - 2020.

I och med finanskrisen med åtföljande internationell lågkonjunktur från 2010–2015 försvagades den privata sektorns tillväxt så mycket att den i medeltal var negativ (-0,2 procent) samtidigt som den offentliga sektorns volymtillväxt även den mattades av rejält (till 0,1 procent i genomsnitt). De senaste åren har den offentliga verksamhetens tillväxt varit snabbare än näringslivets tillväxt och därmed hindrat en ännu negativare utveckling.

4.2 Arbetslösheten

Det månadsvisa relativa arbetslöshetstalet på Åland framgår nedan av *Figur 12*.³³ Där ser man att arbetslösheten hittills under första kvartalet i år (2018) legat på en två-tre

³² ÅSUB Statistikmeddelande (2018), Nationalräkenskaper 2018:2, Nationalräkenskapsdata 2016.

³³ "Det relativa arbetslöshetstalet" motsvarar det som fram till och med 2015 benämndes "öppen arbetslöshet".

Tabell 1. Nyckeltal 2016–2020

	2016	2017*	2018*	2019 ^P	2020 ^P
BNP till marknadspris (volymförändring, %)	0,0	0,6	-0,5	0,4	1,0
Befolkningsförändring (antal personer)	231	275	300**	210	230
Arbetslöshetsgrad, öppen (årlig tillväxt, %)	3,7	3,6	3,5	3,5	3,6
Konsumentpriser, årlig förändring (%)	0,6	1,7	1,3	1,0	1,3
Kort ränta (Euribor 3 mån, %)	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	0,0
Växelkurs EUR/SEK	9,47	9,64	10,26	10,00	9,75
Råolja (Brent, USD/fat)	44	55	71	64	61
Bunker (LSMGO, Rotterdam, USD/ton)	379	492	619	556	539

*) Preliminära uppgifter för BNP-tillväxten **) Slutliga uppgifter [§]) Prognoser.
 Källa: ÅSUB, egna beräkningar för BNP, ÅSUB (Befolkning, Arbetsmarknad, Priser); Befolkningsregistercentralen; Finlands bank;
 US Energy Information Administration; Konjunkturinstitutet; Ship & Bunker (<http://shipandbunker.com/>); OECD; ECB.

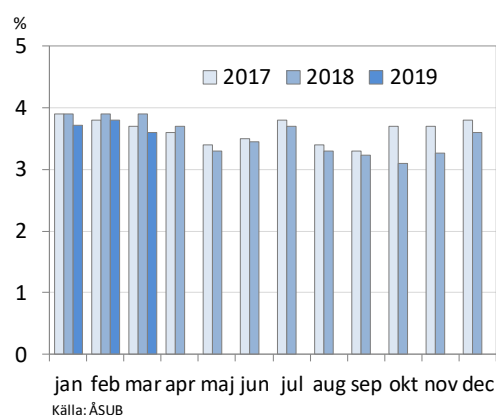
tiondels procent lägre nivå än året innan.

Arbetslöshetstalet låg i mars på 3,6 procent. De senaste två åren har arbetslösheten legat på nästan samma nivå med en svag nedåtgående tendens.

Den årsvisa förändringen, räknad som medeltal för månadsuppgifterna har även den varit liten; arbetslösheten sjönk från 3,7 procent 2016 till 3,6 procent året därpå för att därefter sjunka ytterligare till 3,5 procent förra året (2018).

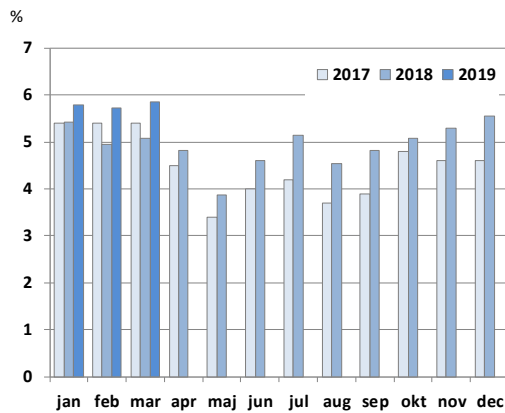
Det verkar också ha blivit svårare att fylla vakanserna med de tillgängliga arbetslösa, vilket syns som en ökande vakansgrad och en ökande andel av de långtidsarbetslösa.

Figur 12. Relativ arbetslöshet, månadsvis 2017, 2018 och januari – mars 2019

Ungdomsarbetslösheten har ett betydligt mer oregelbundet mönster, beroende på det lilla antalet individer i gruppen (Figur 13). Under nio av förra årets månader var förändringarna till det sämre, mätt mot läget tolv månader innan. Ungdomsarbetslösheten steg också följaktligen från 4,5 procent år 2017 till 4,9 förra året, vilket bröt den nedåtgående trenden i ungdomsarbetslösheten som hade pågått sedan 2014.

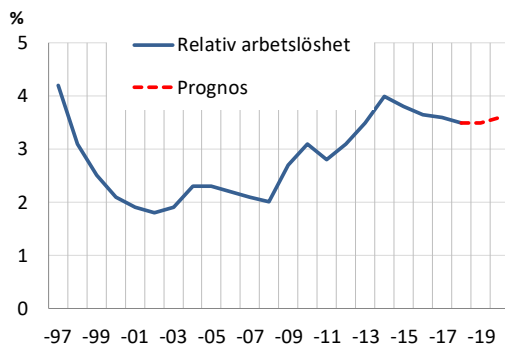
Figur 13. Ungdomsarbetslösheten, månadsvis 2017, 2018 och januari – mars 2019

Källa: ÅSUB

Den långsiktiga uppåtgående trenden i den öppna arbetslösheten sedan år 2002 bröts år 2014 (Figur 14). Det är sig dock sannolikt att nedgången i arbetslöshetssiffrorna kommer att stanna av och vända åter uppåt. Flera större åländska företag har genomfört samarbetsförhandlingar under de senaste månaderna.

Figur 14. Relativ arbetslöshet 1997–2020

Vår bedömning är att den relativa arbetslösheten kommer att hamna på 3,5 procent på årsbasis 2019, och stiga till 3,6 nästa år.³⁴

4.3 Befolkningsutvecklingen

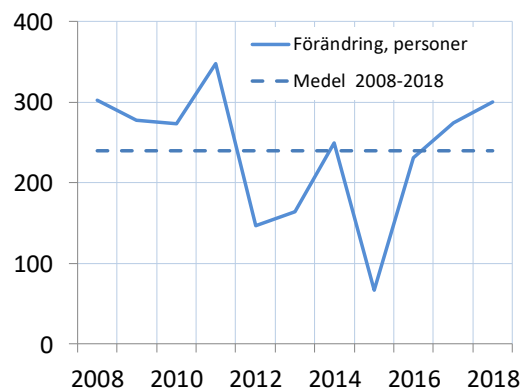
Den åländska befolkningsutvecklingen har

varit god sedan två decennier tillbaka. Sedan 1991 har *befolkningsökningen* trendmässigt ökat med drygt fem personer per år. Det innebär att trenden år 2018 låg på en ökning motsvarande 255 personer.

Emellertid har befolkningstillväxten sedan början av 1990-talet varit ojämn. År 2015 kom en nedgång i befolkningstillväxten, från en ökning på 250 individer året innan till 67, den lägsta på två decennier (Figur 15). Därefter kom år 2016 en uppgång då befolkningen ökade med 231 individer, medan ökningen år 2017 var 275 personer.³⁵

Enligt slutliga uppgifter för fjolåret (2018) ökade befolkningen med 300 personer; en notering som ligger över genomsnittet för perioden 2008–2018 (240 personer).

Figur 15. Befolkningsförändring 2008–2018

Källa: ÅSUB, befolkningsstatistiken

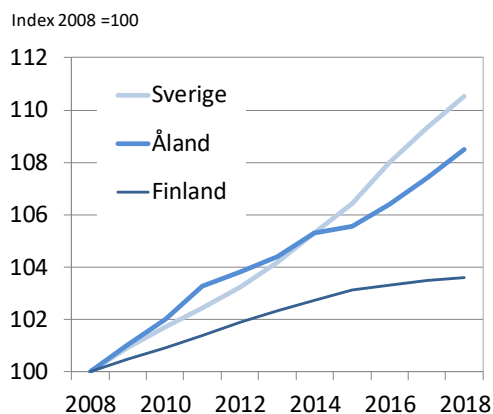
Befolkningen på Åland har under decenniet 2008–2018 ökat med 8,5 procent, vilket är mer än dubbelt så mycket som Finlands 3,6 procent (Figur 16), men mindre än Sveriges (10,5 procent) där invandringen spätt på befolkningstillväxten.³⁶

³⁴ Nästa prognos för arbetsmarknaden publiceras i Arbetsmarknadsbarometern 2019 som offentliggörs i början av juni.

³⁵ ÅSUB, [Befolkning](#).

³⁶ SCB, [Befolkning](#).

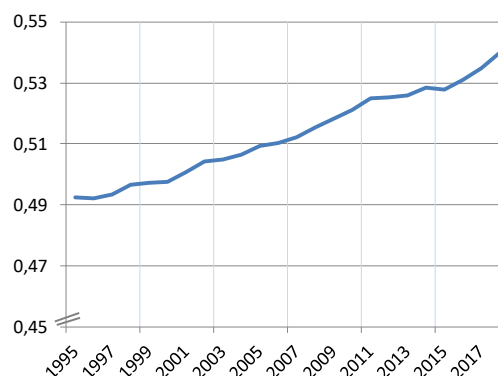
Figur 16. Befolkningsutveckling för Åland, Finland och Sverige 2008–2018. Antal invånare, index år 2008=100

Källa: ÅSUB, Befolkning, Statistikcentralen, SCB

Figur 17 illustrerar den starkare befolknings-tillväxten på Åland i förhållande till Finland sedan 1995 i form av Ålands andel av Finlands befolkning. Ålands befolkning har ökat från 0,49 procent av Finlands år 1995 till 0,54 procent år 2018.³⁷ Trenden har under perioden varit kontinuerlig och stark. Under det senaste decenniet har nativiteten sjunkit drastiskt i Finland, medan förändringen inte varit lika dramatisk på Åland. Det högre födelsetalet tillsammans med omfattande inflyttning har ökat Ålands befolkningsandel, vilket ser ut att fortsätta den närmaste tiden. På längre sikt är det dock ett frågetecken hur flyttningsrörelsen mot länder utanför Norden kommer att utvecklas. Flyttningsnettot mellan t ex de baltiska länderna och Åland kan byta riktning då arbetsmarknadsläget i ursprungsländerna förändras till det bättre ur arbetstagarens synvinkel: den omfattande utflyttningen har dränerat arbetskraften i många år i de ”nya” EU-länderna, vilket kommer att fortsätta höja den allmänna lönenivån i dessa länder i snabbare takt än hos oss.

Figur 17. Ålands befolkning som andel av Finlands (procent) 1995–2017

4.4 Inflationen

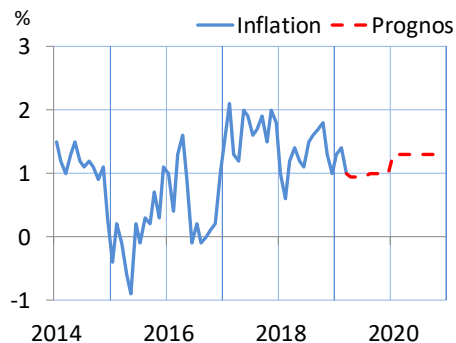
Inflationen (KPI) på Åland har under det senaste decenniet genomsnittligt legat ett par tiondelar över den finländska. Inflationen på Åland sjönk från i medeltal 3,6 procent år 2011 till 0,1 procent 2015 (Figur 18). Därefter steg den till 0,5 procent 2016 och fortsatte uppåt till 1,7 procent 2017. Fjolårets (2018) inflation uppgick till 1,2 procent.

Det senaste årets inflation berodde i första hand på högre priser inom ”rekreation och kultur” som stod för lite under hälften av den totala årliga prisökningen på Åland.

Innevarande år förväntar vi att frånvaron av tillväxt i den lokala ekonomin kommer att hålla den åländska prisökningstakten på en fortsatt låg nivå (1 procent), medan återinförandet av den fulla semesterpengen inom offentliga sektorn tillsammans med andra löneökningar kommer att öka företagets kostnadstryck, vilket torde leda till allmänna prishöjningar under 2020. Vi beräknar att 2020-års inflation uppgår till 1,3 procent.

³⁷ ÅSUB, Befolkning, Statistikcentralen, Befolkning.

Figur 18. Inflationen på Åland januari 2014 – mars 2019. Prognos till och med 2020

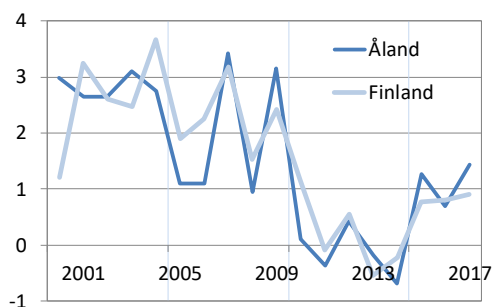

Källa: ÅSUB

4.5 Hushållen

Figur 19 visar tillväxten av de finländska respektive åländska hushållens disponibla inkomst. Siffrorna bygger på skattemyndigheternas beskattningsuppgifter och de färskaste siffrorna är från 2017. Tillväxten av de åländska hushållens disponibla penninginkomst under perioden 2000–2016 sjönk trendmässigt. Efter 2009, i spåren av finanskrisen, sjönk tillväxten snabbt och blev negativ år 2011.

Figur 19. Hushållens disponibla penninginkomst per konsumtionsenhet, median, för Åland och Finland 2000–2017. Procentuell tillväxt, 2017 års penningvärde.

Källa: Totalstatistik över inkomstfördelning, Statistisk centralen, Finland. Egen bearbetning.

Efter en tillfällig vändning till svagt positiv tillväxt året därefter, följde sedan två år med negativ tillväxt av den reala disponibla inkomsten 2013–2014. År 2015 fick vi återigen en positiv tillväxt som har fortsatt till 2017.

Sammanlagt visar kurvorna i Figur 19 två viktiga saker. För det första att de åländska hushållens välfärdsutveckling mycket nära följer de finländska och för det andra att den reala inkomstutvecklingen på Åland varit svag under tiden sedan finanskrisen 2008 (0,68 procent i medeltal per år mätt i fast penningvärde, att jämföra med hela Finlands 0,73 procent).

Slutsatsen man kan dra av den svaga utvecklingen för både Åland och hela Finland är som vi påpekat tidigare, nämligen att de åländska hushållen ohjälpligt dragits med i de senaste årens allmänna finländska lågkonjunktur och att ett hopp om återhämtning är starkt knutet till den finländska ekonomins utveckling.

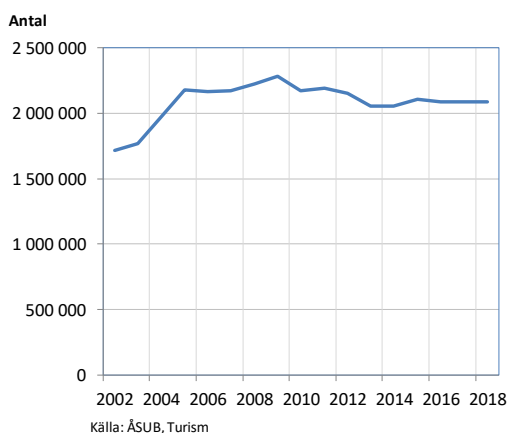
Nu kan dock en brytningstid vara inne, då Finlands ekonomi har gått starkt framåt de senaste två-tre åren medan Åland har närmast stampat på stället. Å andra sidan är beskattningsreglerna och de olika transferringarna närmast identiska mellan Åland och Finland, vilket bidrar till att hushållens inkomstutveckling följer varandra.

4.6 Inresande och sjöfarten

Antalet inresande till Åland (Figur 20) visade en god tillväxt mellan 2002 till 2005. Sedan följde en svag tillväxt fram till 2009 och därefter en tydlig avmattning fram till och med 2014.

Året därefter (2015) fick vi den första positiva tillväxten sedan 2011 (strax över 2,1 miljoner inresande). Under perioden 2016–2018 har antalet inresande stannat på strax under 2,1 miljoner statistikförda inresande.

Figur 20. Inresande till Åland 2002–2018

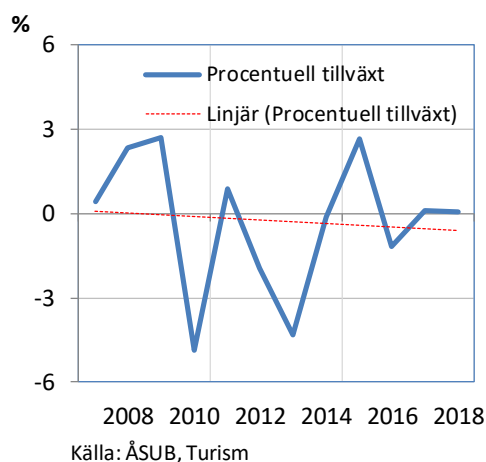
De årliga tillväxtsiffrorna för antalet inresande visas i *Figur 21*. Sedan 2005 har antalet inresande legat över 2-miljonersstrecket (*Figur 20*), samtidigt som tillväxten stagnerat. Antalet inresande var 2018 fortfarande lägre än för 14 år sedan.

Att tillväxten av antalet inresande till Åland det senaste decenniet stagnerat illustreras av den prickade trendkurvan i *Figur 21*, som sluttar svagt neråt. Den årliga tillväxten har i medeltal till och med varit negativ; -0,3 procent under 2008 - 2018.

Den nyligen publicerade större turismutredningen som ÅSUB gör vart femte år på uppdrag av Landskapsregeringen och Visit Åland visar också tydligt att landturismens bidrag till ekonomin har varit i praktiken oförändrat sedan år 2014.³⁸

Förändringar i priset på bunker är avgörande för sjöfartens lönsamhet. Priset på lågsvavlig marindiesel, LSMGO (*Low Sulphur Marine Gas Oil*), började stiga från och med början av år 2016 i takt med råoljeprisets uppgång (*Figur 22*).

Figur 21. Inresande till Åland 2008–2018 (procentuell tillväxt)

Uppgången fortsatte med korta rekyler fram till slutet av fjolåret. I november 2018 låg priset för ett ton LSMGO i Rotterdam kring 665 USD. Då hade priset mer än fördubblats från nivån i början av 2016 året.

Vi räknar nu med att priset på LSMGO (i Rotterdam) kommer att ligga kring 556 USD per ton i medeltal år 2019 (*Figur 22*).

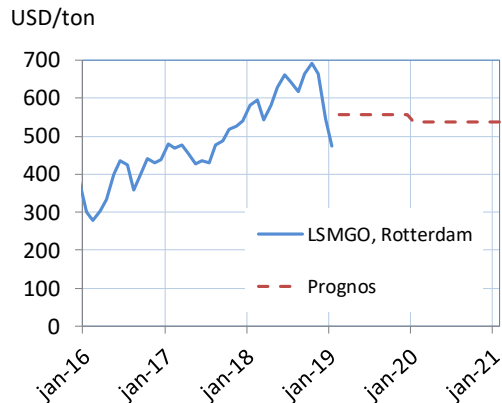
Nästa år (2020) räknar vi med en mindre nergång, till cirka 539 USD per ton. Prisförändringarna blir måttliga och vi tror att priset kommer att ligga någorlunda stabilt, vilket borde ge förutsägbarhet för den åländska sjöfarten.

Enligt den senaste finländska konjunkturbarometern för fraktsjöfarten, Rederibarometern, som publicerades i december 2018, är konjunkturläget fortsatt gott i Finland, även om en svag nedgång kan skönjas i företagens förväntningar. Fjolårets optimism har således mattats av och en försiktigare hållning har spridit sig bland barometerdeltagarna.³⁹

³⁸ Turismens samhällsekonomiska betydelse för Åland 2018, ÅSUB rapport 2019:2.

³⁹ Shortsea Promotion Centre Finland (2018) Rederibarometern 2018.

Figur 22. Priset på lågsvalvlig marindiesel (LSMGO i Rotterdam) januari 2016 – januari 2021

Källa: <http://shipandbunker>. Egen prognos.

Rederibarometern frågar även om de svarandes syn på efterfrågan på sjötrafikens export- och importfrakter inom Östersjöområdet och Bottenhavet. Förväntningarna är positiva men har blivit mer återhållsamma och visar en större spridning bland svarande än året innan.⁴⁰ En majoritet av de tillfrågade tror att priserna på sjöfrakter kommer att stiga under 2019.⁴¹

Under fjolåret 2018 förstärktes den amerikanska dollarn i förhållande till euron. Euron var värd 1,22 USD i januari 2018 och ett drygt år senare 1,13 USD (Figur 8, s. 20). Förstärkningen av dollarkursen gynnar den åländska tankerverksamheten, eftersom rederiets försäljning huvudsakligen är i dollar.

Den svenska Riksbanken förväntar sig en långfristig förstärkning av kronans värde gentemot euron, vilket på sikt borde ge svenska konsumenter en ökad köpkraft som kan komma att växlas in i ökat resande och konsumtion på åländska färjor.⁴²

4.7 Den offentliga sektorns ekonomi

Landskapet Ålands budget finansieras till stor del av ett avräkningsbelopp på 0,45 procent av statens inkomster (exklusive upplåning), den så kallade klumpsumman. För år 2017 uppgick klumpsumman enligt Ålandsdelegationens beslut till 231,0 miljoner euro. Detta innebär en höjning med ca 8,1 miljoner euro jämfört med 2016.

Med förslaget till statsbokslut för 2018 som grund väntas den slutliga klumpsumman för 2018 uppgå till nästan 247 miljoner euro, en ökning med 6,9 procent jämfört med 2017. För innevarande år beräknas klumpsumman minska med nästan 2,2 procent, vilket innebär en preliminär klumpsumma på 241,6 miljoner euro.⁴³

Enligt preliminära uppgifter från finansministeriet om budgetramarna för åren 2020–2023 skulle klumpsumman för år 2020 uppgå till knappt 245 miljoner euro. Baserat på de här prognoserna förväntas således klumpsumman öka något igen från 2019 till 2020 men fortfarande vara lägre än 2018 års belopp.

Skattgottgörelsen till landskapet, den så kallade flitpengen, blir aktuell då de i landskapet debiterade inkomst- och förmögenhetsskatterna överstiger 0,5 procent av motsvarande skatt för hela Finland. År 2016 uppgick flitpengen till 15,2 miljoner euro, medan den år 2017, som är det senaste år som flitpengen fastställts för, stannade på 11,7 miljoner euro.

Enligt ÅSUB:s prognoser beräknas skattgottgörelsen sjunka med över 14 procent och stanna på drygt 10 miljoner 2018. För skattgottgörelsen är systematiken sådan att 2018 års belopp tas upp i 2020 års budget. I Figur

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Ibid.

⁴² Sveriges Riksbank (2019) Penningpolitisk rapport, februari 2019.

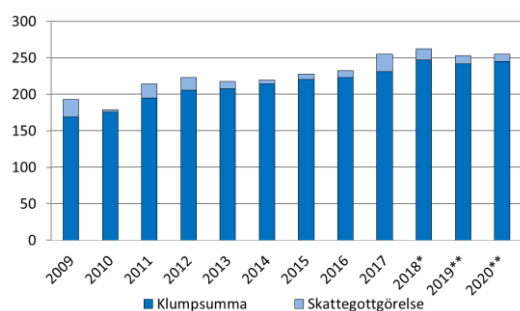
⁴³ Utifrån den senaste statliga budgetpropositionen.

23 nedan visas utvecklingen av klumpsumman och skattegottgörelsen enligt budgetår.

Summan av klumpsumman och flitpengen uppgick 2017 till 242,8 miljoner euro, den högsta summan som hittills fastställts för dessa överföringar. Enligt preliminära uppgifter för 2018 steg summan med ytterligare drygt 14 miljoner euro.

De senaste åren har en ökande klumpsumma kompenserat för en låg flitpeng. Efter att flitpengen var exceptionellt hög budgetåret 2017 väntas den enligt prognoserna nu stanna på en nivå runt 10 miljoner euro. I år beräknas summan av de två beloppen uppgå till cirka 252 miljoner och 2020 cirka 254 miljoner euro.

Figur 23. Utvecklingen av klumpsumman och skattegottgörelsen enligt budgetår, (miljoner EUR, löpande priser) 2009–2020

*Preliminära uppgifter

**Prognoser

Enligt årets första tilläggsbudgeten för landskapet Åland beräknas de totala utgifter för 2019 uppgå till 376,8 miljoner euro vilket är en minskning med ca 3,2 miljoner euro eller 0,8 procent jämfört med budgeten för 2018.⁴⁴

I budgeten för 2019 ökar kostnaderna för personalen med 2,4 miljoner euro. Ökningen grundar sig i sin helhet på avtalsenliga justeringar. Budgetbelastningen för uttaget ur pensionsfonden för delfinansiering av

pensionsutgifter har ökat för att minska belastningen framöver. År 2019 överförs 17,7 miljoner euro till landskapets budget, vilket är 1,7 miljoner mer än 2018. Vidare ökar kostnaderna för köp av tjänster med sammantaget 2,2 miljoner euro bland annat för vård utom Åland, för sjötrafiken samt för it-tjänster. Även bränslekostnaderna ökar, totalt med cirka 1,1 miljoner euro enligt 2019 års budget.

Enligt *kommunernas* budgeter för i år kommer verksamhetsintäkterna att uppgå till 61,6 miljoner euro och verksamhetskostnaderna till 203,9 miljoner euro. Verksamhetsbidraget, dvs nettodriftskostnaderna, beräknas därmed uppgå till 142,3 miljoner euro, vilket innebär en ökning med 4,9 miljoner euro eller 3,6 procent jämfört med 2018 års budgeter.

Enligt budgetuppgifterna förväntas skattefinansieringen, d.v.s. skatteintäkterna och landskapsandelarna tillsammans, öka med 6,7 miljoner euro eller 4,7 procent 2019. Tillväxten i skatteintäkterna bedöms uppgå till 6,3 miljoner euro, medan landskapsandelarna beräknas öka med 0,4 miljoner euro. Enligt budgeterna är två kommuners landskapsandelar större än de egna skatteintäkterna.

De kommunala skattesatserna har under den senaste tioårsperioden genomgått vissa förändringar. Den genomsnittliga kommunala skattesatsen steg gradvis fram till 2016 och har därefter sjunkit något (*Figur 24* nedan). Skattesatsen har under perioden stigit i Mariehamn medan skattesatserna för kommunerna inom fasta Ålands landsbygd i genomsnitt har varit relativt stabila. Skärgårdskommunerna har de högsta skattesatserna i genomsnitt.

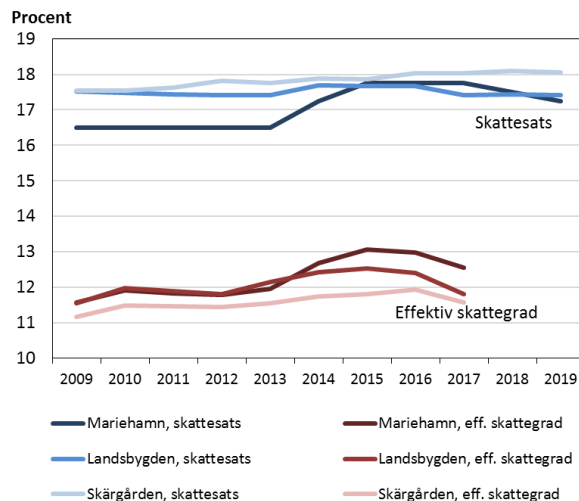
Skillnaderna i skattesatser har ökat inom

⁴⁴ Inklusive tilläggsbudget 3 för 2018.

regionerna. Bland landsbygdskommunerna kan man se att tillväxtkommuner där befolkningen ökar mest har sänkt skattesatserna medan andra kommuner har höjt.

Sammantaget sjönk den beräknade genomsnittliga skattesatsen 2019 med 0,1 procentenheter, från 17,5 år 2018 till 17,4 procent år 2019. Mariehamn, Finström och Kumlinge sänkte sina skattesatser, medan Saltvik och Geta höjde skattesatserna. Tre kommuner beskattar stadigvarande bostäder, Mariehamn, Kumlinge och Sottunga. Samtliga kommuner tillämpar den högsta tillåtna skattesatsen på fritidsboende 0,90 procent. Den allmänna skatteprocenten för fastighetsskatt varierar relativt mycket mellan kommunerna. Tre kommuner uppbär ingen allmän fastighetsskatt alls, medan tre kommuner har en skattesats på 0,70 procent. De övriga kommunerna ligger i spannet där emellan.

Figur 24. Kommunalskattesats 2009–2019 och effektiv skattegrad 2009–2017, per region.

Den *effektiva skattegraden*, de debiterade skatteinkomsterna i förhållande till förvärvsinkomsterna, påverkas av de olika avdrag som finns i beskattningen. Skillnaden mellan

skattesatsen och den effektiva skattegraden blir större i kommuner med högre andelar låginkomsttagare och äldre. Som framgår av *Figur 24* skiljer sig utvecklingen av den effektiva skattegraden gentemot utvecklingen av skattesatserna. De höjda avdrag för löntagarna som var en del av det så kallade konkurrenskraftsavtalet minskade kommunernas skattebas 2017 och bidrog till att den effektiva skattegraden sjönk märkbart.

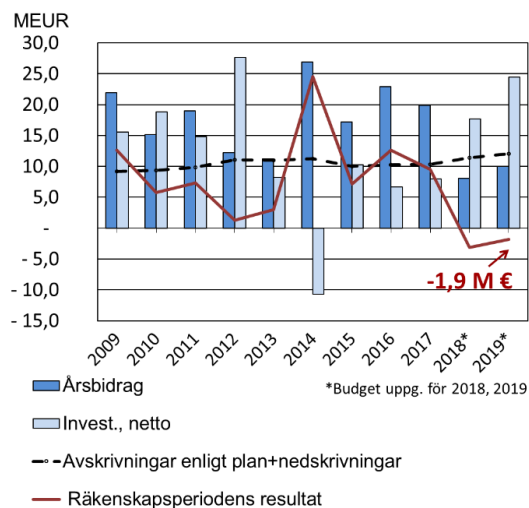
Årsbidraget, som visar hur mycket som finns kvar för amorteringar och avskrivningar efter att de löpande kostnaderna täckts, beräknas enligt kommunernas budgeter uppgå till cirka tio miljoner euro 2019, vilket är en liten förstärkning jämfört med 2018 års budget. Det budgeterade årsbidraget räcker dock inte till för att täcka avskrivningarna och nedskrivningarna enligt plan. Räkenskapsperiodens resultat väntas även 2019 bli negativt och bedöms sammantaget stanna på cirka -1,9 miljoner euro. Endast Kumlinge, Lemland och Mariehamn har budgeter där årsbidraget täcker kommunens avskrivningar och nedskrivningar. Samma kommuner budgeterar även med ett positivt resultat 2019 medan övriga kommuner budgeterar med ett underskott.

De totala bruttoinvesteringarna beräknas öka med 5,6 miljoner till 26,9 miljoner euro 2019 jämfört med budgetarna för 2018.

Utvecklingen av kommunernas årsbidrag, avskrivningar, nettoinvesteringar och resultat för åren 2009–2019 sammanfattas i *Figur 25*. De senaste sex åren har kommunerna budgeterat med årsbidrag som understiger utgifterna för av- och nedskrivningar. Åren 2015–2017 blev dock boksluten klart positivare än budgeterat tack vare lägre verksamhetsbidrag och högre skatteintäkter.⁴⁵

⁴⁵ Siffrorna för 2014 påverkas av flera extraordinära händelser, t.ex. bolagiseringar.

Figur 25. Kommunernas samlade årsbidrag, investeringar, avskrivningar samt resultat (miljoner euro), 2009–2019⁴⁶

5. Framtidsutsikterna inom det privata näringslivet

Den del av ÅSUB:s konjunkturanalys som behandlar det privata näringslivet bygger på i huvudsak två källor och två urval. För det första använder vi två register över omsättningen respektive löneutbetalningarna som cirka 2 500 företag rapporterar in till skattemyndigheten månatligen.

Det ger oss möjlighet att följa intäkts- och kostnadsutvecklingen och få en uppfattning om i vilken riktning utvecklingen går för enskilda branscher. Utifrån dessa uppgifter skapar vi säsongrensade trender ett år fram i tiden.

För det andra använder vi de uppgifter som samlas in via vår årliga konjunkturenkät (se Bilaga 2). I år besvarades enkäten av 260 företag. Svarefrekvensen var 75 procent.

Frågorna vi ställer till företagen rör dels utvecklingen under det senaste året, dels förväntningarna ett år framåt i tiden. Svaren viktas efter företagets storlek.

Figur 26 visar graden av överensstämmelse mellan våra två källor; den samlade omsättningens tillväxt och konjunkturbarometerns förväntningar för hela det privata näringslivet. Det bör i sammanhanget påpekas att även om vi här har sammanställt dessa två mått i en bild så är de av väsensskild karaktär, de mäter olika saker och måttenheterna är naturligtvis olika. Sammanställningen visar ändå på ett grovt sätt hur väl de samlade förväntningarna om utvecklingen hos företagen överensstämmer med det faktiska utfallet mätt med tillväxten av företagets samlade omsättningssumma.⁴⁷

Företagens förväntningar om omsättningens utveckling mätta som utslag på vår konjunkturbarometer har för de flesta år under perioden korrekt visat på den riktning som den faktiska utvecklingen sedan tagit.

Figur 26. Förväntningarna om omsättningen och utfallet i procentuell årlig tillväxt 2008–2019

Den mörkare kurvan i Figur 27 nedan visar i

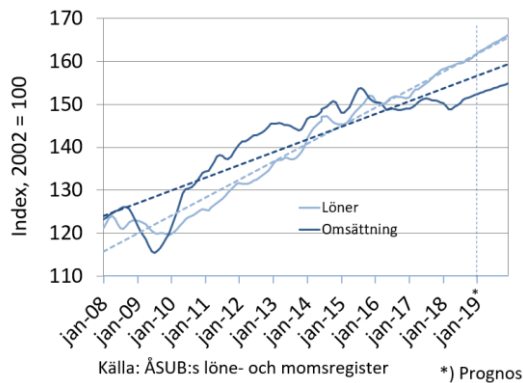
⁴⁶ Se föregående fotnot.

⁴⁷ Vi har uppdaterat företagets branschtillhörighet enligt de senast tillgängliga uppgifterna och använt informationen för hela tidsserierna för omsättning och löner från och med 2002. Detta innebär att tidsseriernas innehåll och utveckling kan avvika något från tidigare analyser.

indexform hur omsättningen i det privata åländska näringslivet återhämtade sig under andra hälften av 2010 efter den djupa nergången 2009 i finanskrisens kölvatten. Därefter följde en period (2011–2015) när den samlade omsättningen växte över trend, för att i början av 2016 vända ner och hamna under trendlinjen.

Enligt våra preliminära uppgifter för 2018 och vår prognos för 2019 kommer omsättningstillväxten att ligga under trend.

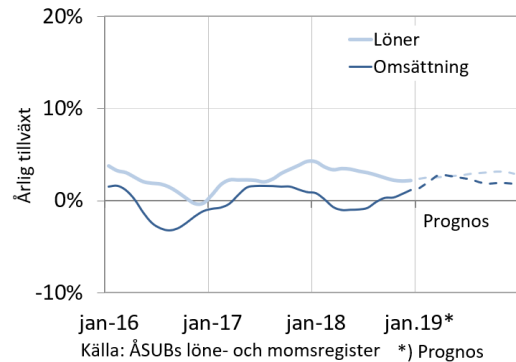
Figur 27. Lönerna och omsättningens tillväxt i det privata näringslivet januari 2008 – december 2019 (Index, 2002=100). Löpande värden

Lönesummans tillväxt (den ljusare kurvan) har legat högre än omsättningens sedan slutet av 2015 som *Figur 27* visar. Prognosen säger att samma utveckling fortsätter under innevarande år.

Den årliga procentuella tillväxten av löner och omsättningens sammanlagda respektive summor inom det privata näringslivet framgår av tidserierna baserade på registerdata i *Figur 28*.

Figur 28. Lönerna och omsättningens tillväxt inom det privata näringslivet (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019

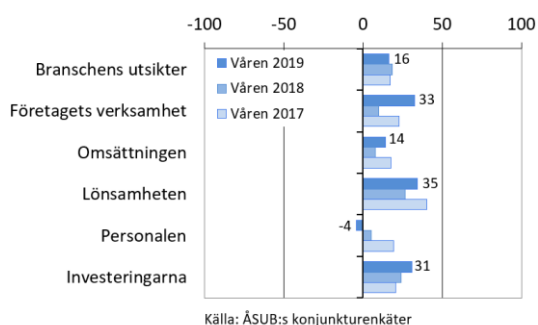
Omsättningen växte med i genomsnitt 2,0 procent under perioden efter finanskrisen 2009–2018. Under perioden som visas i figuren (2016–2018) var tillväxten negativ: -0,1 procent. Med en inflation på drygt en procent under perioden innebär det att värdet på omsättningen de facto minskade reellt med mer än en procent per år.

Enligt prognosen för innevarande år växer det privata näringslivets totala omsättning med ca två procent i år (den mörka linjen i *Figur 28*). Tillväxten skulle därmed bli svagt positiv även i reella termer.

Den totala lönesumman i det privata näringslivet representeras av den ljusare linjen i *Figur 28*). Av den framgår att lönetillväxten varit starkare än omsättningstillväxten.

Den årliga tillväxten av den samlade lönesumman var i genomsnitt 2,7 procent under perioden 2009–2018. Efter en nominell tillväxt på 1,7 procent 2016 och 2,5 procent 2017, visar våra preliminära siffror att den ökade till 3,0 procent 2018 och fortsätter att växa nästan lika starkt (ca 2,8 procent) i nominella termer innevarande år. Sammanvägningen av företagens bedömning av konjunkturutvecklingen inom den egna branschen tyder på att konjunkturer skulle förbättras under 2019 (barometerutslag +16 överst i *Figur 29*).

Figur 29. Förväntningarna om utvecklingen under 2017–2019 inom det privata näringslivet

Sammanfattningsvis pekar vår prognos, baserad på registerdata, på en svagt positiv utveckling i den totala omsättningstillväxten inom det privata näringslivet 2019, vilket stöds av företagens egna bedömningar.

I *Figur 29* ovan representeras förväntningarna om det kommande året av de mörkaste pelarna. Denna gång pekar inte alla indikatorer åt det positiva hållet: företagen förväntar en minskning av personalstyrkan under 2019.

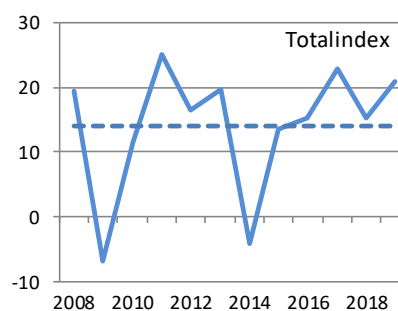
Företagen är betydligt mer positiva när man anger hur man ser på möjligheterna att expandera det egna företagets verksamhet under det närmaste året (+33) än man är angående branschens utsikter (stapeln överst i *Figur 29* = +16).

Enligt flera indikatorer är företagen något mer positiva nu jämfört med fjolåret i sin bedömning av utvecklingen under det kommande året. Det gäller framför allt investeringarna (+31) och lönsamheten (+35) och företagets verksamhet i allmänhet (+33; se *Figur 29*).

När det gäller omsättningen förväntar sig

fjorton procent (vägt nettosalldotal) av det privata näringslivet att innevarande år blir starkare än föregående. Förutsägelse om personalstyrkans tillväxt varierar mycket i de olika branscherna. Sammanvägt för hela det privata näringslivet fann vi en övervikt för dem som tror på en liten minskning av personalstyrkan (-4). Vårt beräknade totalindex visar också att man inom det privata näringslivet allmänt är marginellt mer positiv än genomsnittligt under 2008–2019 (*Figur 30* och Bilaga 1, s. 49).⁴⁸

Figur 30. Totalindex gällande förväntningarna inför det kommande året för det privata näringslivet, 2008–2019

Anm.: Den streckade linjen visar medeltalet för perioden 2008–2019.

Totalindex ligger på 21 på den 100-gradiga skalan, att jämföra med det genomsnittliga 14 för perioden.

För fjärde året i rad ger alla de samlade delkomponenterna i konjunkturbarometern utslag åt det positiva hållet. Indikatorerna sammantagna visar också att man även detta år är mer positiv än man vanligtvis varit under tiden sedan finanskrisen 2008.

⁴⁸ Totalindex är beräknat som medeltalet av svaren på de sex frågorna på konjunkturenkätens första sida som handlar om företagets bedömning av hur branschens utsikter, företagets verksamhet, omsättningen, lönsamheten, personalen och investeringarna kommer att utvecklas de närmaste 12 månaderna.

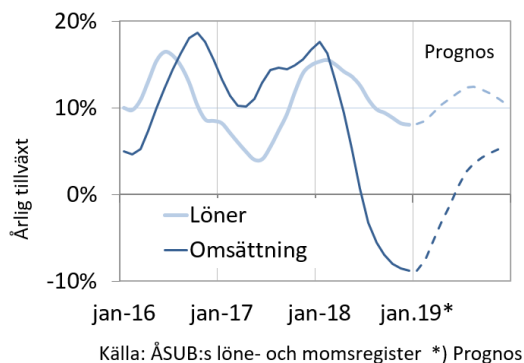
5.1 Framtidsutsikterna inom primärnäringarna

De åländska primärnäringarna representeras i ÅSUB:s konjunkturenkät i första hand av företrädare för fiskodlingen och trädgårdsnäringen. Det som komplicerar bilden är att de största fiskodlingsföretagen ligger i handelsbranschen med verksamhetsbeteckningen partihandel med fisk.

Hursomhelst, när här redogör för den samlade omsättningens och lönesummans utveckling, och för förväntningarna inför den kommande 12-månadersperioden, är det med andra ord i första hand utvecklingen för en bransch med mycket blandade näringsverksamheter det handlar om.

Figur 31 visar hur tillväxten av löner och omsättning inom primärnäringarna ser ut utgående från våra registeruppgifter. Omsättningen inom branschen där fiskodlingssegmentet och trädgårdsodlingen utgör starka inslag, har under perioden 2009–2018 uppvisat en allt starkare nominell tillväxt – den starkaste av alla branscher i det åländska näringslivet. I genomsnitt har omsättningen inom primärnäringarna som utövas i bolagsform ökat med 7,3 procent per år i nominella termer sedan 2009.

Figur 31. Lönernas och omsättningens tillväxt inom primärnäringarna (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019

Som framgår av Figur 31 har omsättnings-

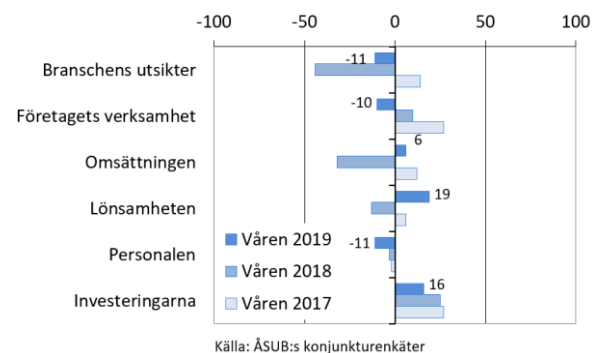
tillväxten legat på en tvåsiffrig nivå under 2016–2017. Förra året (2018) stannade tillväxten av och byttes till en nedgång i omsättningstillväxten i slutet av fjolåret. Hela årets månatliga tillväxt blev 1,8 procent medan tillväxten av lönesumman var 11,7 procent enligt preliminära uppgifter (räknat i löpande penningvärde). Omsättningens snabba nedgång kommer enligt tidsserieanalysen att vändas till en uppgång mot slutet av innevarande år. För att nå detta måste bland annat väderförhållandena vara gynnsammare i år än vad de var under fjolåret.

Företagen inom primärnäringarna bedömer sammanvägt att branschens utsikter kommer att försämrats under året (utslaget högst upp går åt vänster (-11) i Figur 32). Bedömningen är dock mycket mindre pessimistisk än ifjol.

Angående bedömningen av investeringarna, lönsamheten samt omsättningen under året är branschens nettosalddotal positiva. Man tror däremot att personalstyrkan och företagets verksamhet kommer att minska. Kommer det att genomföras rationaliseringar av verksamheten för att komma över fjolårets svårigheter (se Figur 32)?

Vårt sammanvägda totalindex för primärsektorn visar att förväntningarna på det kommande året ligger strax över långtidsmedelvärdet (se Bilaga 1, s. 49).

Figur 32. Förväntningarna inom primärnäringarna

Fisket och fiskodlingen hade ett stabilt verksamhetsår 2018 sett till summan av de totala leveransvärdena som var i nivå med året innan.

Fångsterna av abborre och gös år 2018 ökade något jämfört med år 2017, men kan fortfarande anses vara låga. Svaga årsklasser kan delvis förklara de låga fångsterna. Beaktat årsklassernas styrka förväntas fisket av dessa arter år 2019 bli likartat som år 2018.

För matfiskodlingen har de senaste två åren varit rekordår med en omsättning på drygt 37 miljoner euro och det ser stabilt ut även för 2019. Det finns dock en oro inom sektorn för hur landskapets nya vattenlag ska komma att påverka verksamhetsförutsättningarna.

Förslaget till vattenlag har varit på en remissrunda fram till 26 april i år. Landskapsregeringen föreslår att vattenlagen ersätts med en ny lag, i syfte att uppnå god status för vatten och främja en långsiktig hållbar utveckling. Lagförslaget följer Europeiska unionens rättsligt bindande krav på åtgärder för att skydda och vårda vatten.

Samtidigt ämnar lagförslaget beakta långsiktiga politiska målsättningar gällande vattenvård och miljö, dess näringspolitiska målsättningar samt målsättningar för en hållbar utveckling, både dess sociala och ekonomiska dimensioner. Om man vågar sig på en preliminär bedömning på basen av de reaktioner som förekommit i media så verkar lagförslaget vara en kompromiss då alla intressenter verkar ha invändningar, både miljöorganisationer, myndigheter som skall verkställa lagens krav på övervakning, liksom de instanser som beaktar de ekonomiska och sociala fördelar som vattenbruket för med sig.

De senaste åren har varit mycket tuffa för det åländska lantbruket, som är starkt påverkat av utvecklingen i Finland och övriga EU. Låga priser som följd av en rad olika krafter, framför allt EU:s konflikt med Ryssland, borttagna mjölkkvoter och ett globalt överutbud av många produkter har pressat lantbrukets lönsamhet på Åland och i hela EU.

Det ryska importstoppet av en rad livsmedel är nu inne på sitt fjärde år och ett borttagande skulle idag inte längre innebära en återgång till situationen före krisen eftersom den inhemska matproduktionen i Ryssland ökat och köpkraften minskat. Samtidigt har även det europeiska lantbruket gjort omställningar mot nya, ersättande avsättningsmarknader till den ryska. Vissa ljusglintor kan nu ses med stigande mjölk- och köttpriser under de senaste åren.

Inom EU väntas en fortsatt hög efterfrågan på diverse mejeriprodukter leda till ökad mjölkproduktion de närmaste åren. De ljuspunkter som syntes i början av fjolåret överskuggades senare under året av den svåra torra som drabbade Åland och även andra delar i Norden och Europa. Torkan har även fortsatt att drabba stora områden i Sydeuropa under våren.⁴⁹ En fortsatt minskad nötköttsproduktion väntas inom EU 2019. Den minskade produktionen väntas hålla uppe de europeiska nötköttspriserna.

De finska nötköttspriserna steg under 2017-2018 och de första månaderna under 2019 har också medfört små höjningar i nötköttspriserna. Priserna på svinkött har också stigit under det senaste året, medan fårkött har blivit aningen billigare under de senaste tolv månaderna.⁵⁰

Äppelodlingen har under de senaste åren växt till att bli en allt större del av det

⁴⁹ Short-Term Outlook for EU Agricultural Markets in 2018 and 2019, Spring 2019, European Commission.

⁵⁰ Luke, Producentprisstatistik.

åländska lantbruket. Under 2018 rapporterades rekordstora äppelskörden runtom i Europa. Även den åländska äppelskörden var stor, nästan lika stor som under rekordåret 2017.

Spannmålspriserna har stigit kraftigt under det senaste året till följd av torkan i Norden och i övriga Europa.⁵¹ Den som lyckas med produktionen har goda möjligheter till en bra avkastning ifall priserna hålls på de nuvarande nivåerna. Djurhållningen som är beroende av inköp av foder kommer att få kämpa med lönsamheten.

De åländska skogsägarna städar fortfarande efter den förstörelse som stormen Alfrida förorsakade. Uppskattningsvis 5-10 procent av Ålands skogsareal skadades under stormen natten till den andra januari i år. Man uppskattar att fram till sommaren ha tagit vara på ca 250 000 kubikmeter virke, vilket redan överstiger den vanliga årliga avverkningsningen kring 200 000 kubik. För att undvika spridning av skadeinsekter vore det viktigt att få ut det kvarvarande stormskadade virket från skogarna. Skogsägarna får nöja sig med lägre priser än vanligt då det stormskadade virket är kostsammare att hantera och det finns problem med virkets kvalitet.⁵² Som tur är finns det en växande efterfrågan på virke för tillfället i Norden.

5.2 Livsmedelsindustrin

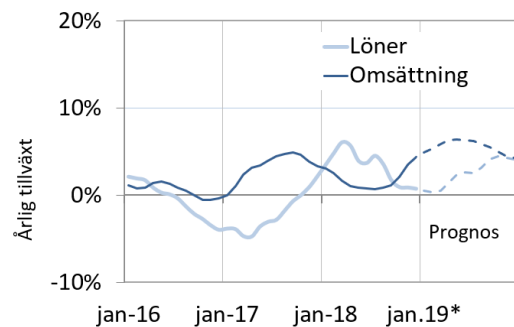
I den åländska livsmedelsindustrin ingår företag som ägnar sig åt förädling av potatis, bageri, charkuteri- och köttvarutillverkning samt tillverkning av mejerivaror. Där ingår också företag med en avsevärd exportandel i sin avsättning. Branschen sysselsätter kring 250 personer på Åland.

Branschens omsättningstillväxt visade en

positiv utveckling under 2017 (3,3) och en något långsammare tillväxt under fjolåret (2018) på 1,9 procent (*Figur 33*).

De sammanvägda förväntningarna inom livsmedelsbranschen, som bygger på uppgifter från företagen, insamlade med vår konjunkturenkät, har försämrats en del i förhållande till läget för ett år sedan.

Figur 33. Lönerna och omsättningens tillväxt inom livsmedelsindustrin (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019

Källa: ÅSUB:s löne- och momsregister *) Prognos

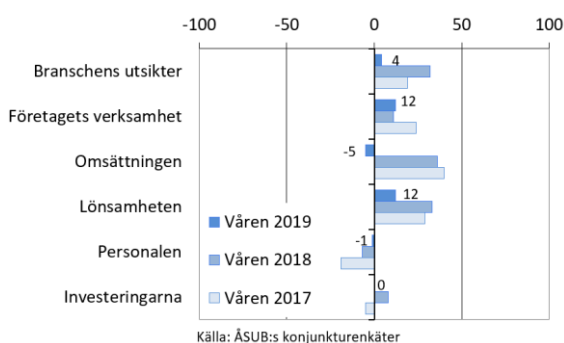
Man är fortfarande svagt positiv när det gäller branschens utsikter på kort sikt (+4, högst upp i *Figur 34*) och försiktigt optimistisk även gällande det egna företagets verksamhet under innevarande år (+12).

Svaren på frågan om hur man förväntar sig att omsättningen utvecklas i förhållande till fjolåret är en central indikator. Barometern visar en övervikt bland de svarande företagen för en minskning (-5), medan man tror på en förbättring i lönsamheten (+12). En förklaring är kanske det att en liten viktad majoritet av branschföretagen tror på en minskning av personalstyrkan i förhållande till fjolåret (-1). Investeringarna kommer att stå stilla enligt företagets barometersvar (0).

⁵¹ Ibid.

⁵² Rundradios webnyhet 29.4.2019 <https://yle.fi/uutiset/3-10744280>

Figur 34. Förväntningarna inom livsmedelsindustrin

När vi väger samman alla barometerindikatorer till det vi kallar ett totalindex (se s. 49), finner vi att livsmedelsindustrins samlade förväntningar om det kommande året är klart mer negativa än under det senaste decenniet.

Liksom för de flesta andra branscher gäller för den åländska tillverkningsindustrin inom livsmedel att den måste ta sig in på utomåländska marknader för att växa. Redan idag är de utomåländska marknaderna mycket viktiga för livsmedelsindustrin på Åland: ungefär 45% av försäljningen går till kunder utanför Åland.⁵³

5.3 Övrig industri

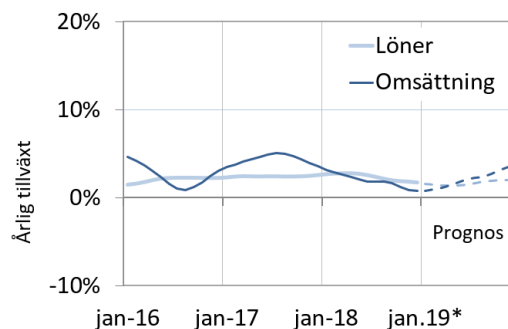
Branschen *övrig industri* omfattar bland annat företag som tillverkar färgämnen, spel och leksaker, underleverantörindustri som tillverkar plastslangar för högteknologinstrument, medicinska industrin och bilindustrin, instrument och apparater för mätning, betongvaror för byggändamål, verkstadsföretag inom metall och miljöteknik, och även snickerier och tryckerier. Branschen sysselsätter kring 600 personer och är därmed sysselsättningsmässigt lika stor som hotell- och restaurangbranschen.

Omsättningen växte snabbare än

lönesumman inom övrig industri under 2016-2017, men situationen förändrades under fjolåret. Den mörka kurvan i *Figur 35*, som beskriver omsättningens tillväxt i branschen övrig industri under de senaste åren visar en avtagande utveckling under 2018. Omsättningstillväxten var i genomsnitt enligt preliminära uppgifter 3,8 procent 2009–2018.

Prognosen som bygger på registerdata förutspår en något avtagande tillväxt i nominella termer innevarande år; kring 1,9 procent (den mörkare kurvan i *Figur 35*).

Figur 35. Lönernas och omsättningens tillväxt inom övrig industri (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019

Den ljusare kurvan som visar lönesummans utveckling i *Figur 35* visar på en avmattning under andra hälften av fjolåret och en aningen försvagad tillväxt under innevarande år.

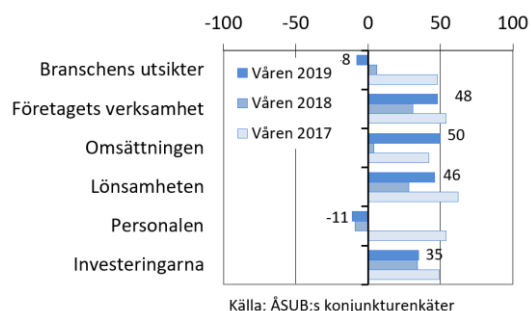
Enkätsvaren från branschföretagen inom övrig industri gällande konjunkturutvecklingen brukar ofta vara mer positiva än andra branschers. Som framgår av *Figur 36* ligger man även detta år på den positiva (högra) sidan på alla indikatorer förutom gällande personalen och branschens utsikter.

⁵³ Socialräkenskapsmatris för Åland 2015, ÅSUB.

I år är man något mer positiv i sin bedömning av det kommande året än man var för ett år sedan. Det sammanvägda totalindexet (se s. 49), för branschen ger ett starkare utslag än ifjol, i nivå med genomsnittet räknat sedan 2008.

Ser man på förväntningarna mer i detalj, finner man att företagen inom övrig industri bedömer att deras bransch har klart sämre utsikter i år jämfört med fjolåret (översta stapeln i *Figur 36*). Storbritanniens Brexit-process har ökat osäkerheten även för de åländska exportörerna. För de egna företags del är man mer positiv; ett viktat saldototal på 48 procent visar att branschen tror att de egna företaget kommer att expandera under året.

Figur 36. Förväntningarna inom övrig industri

Angående omsättningstillväxten är man mycket positiv (+50), likaså angående lönsamheten (+46). Förväntningarna är att investeringarna kommer öka under året (+35) men samtidigt finns en mindre övervikt hos branschföretagen för att personalstyrkan 2019 blir något mindre än 2018, vilket i grova drag stämmer med prognosen baserad på registeruppgifter som visar att lönesummans tillväxt avtar.

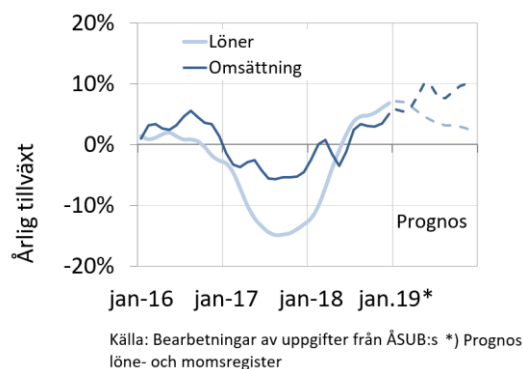
5.4 Vatten och el

Företagen inom energiförsörjning (vatten och el) är få på Åland och branschen sysselsätter cirka 150 personer. De ägnar sig åt

eldistribution, distribution av fjärrvärme, produktion av el och fjärrvärme samt vattenrening och -distribution. Dessutom innefattar branschen även företag som sysslar med avfallshantering.

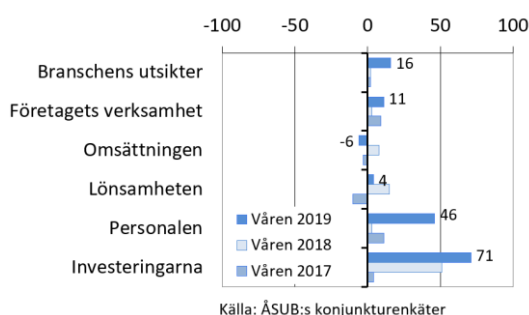
Branschen fungerar under speciella marknadsvillkor och dess utveckling styrs av många andra faktorer än den ekonomiska konjunkturen i sig, i synnerhet av bränsle- och energipriserna i vår omvärld och vårt närområde samt därtill av det lokala vädret. När det är kalla vintrar ökar omsättningen av naturliga skäl.

Figur 37. Lönernas och omsättningens tillväxt inom vatten och el (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019

Omsättningstillväxten (den mörkare kurvan i *Figur 37*) förbyttes till nedgång 2016-2017 i samklang med sjunkande energipriser, för att under fjolåret övergå till tillväxt. Tidsserieprognosen för i år ligger på åtta procent tillväxt, vilket ser osannolikt högt ut när man ser till övrig information.

Lönesummans tillväxt är svagare. Slutförandet av byggnationen av likströmskabeln till fasta Finland är ett av skälen bakom nedgången av lönerna och omsättning under 2017. Den ljusare kurvan i *Figur 37*, som återger lönesummans tillväxt, visar en avtagande tillväxt under 2019.

Figur 38. Förväntningarna inom vatten och el

Förväntningarna inom branschen brukar handla om relativt små förändringar (Figur 38 ovan), med i år förväntas investeringarna och personalen öka betydligt.

Vi kan utläsa en förväntad stabil lönsamhet (+4) och en marginell nedgång i omsättningen i förhållande till fjolåret (-6). Medeltalet av indikatorerna, totalindex, ligger tack vare investeringsplanerna och personalökningen högt över långtidsmedelvärdet för det senaste decenniet (se s. 49).

Stormen Alfrida ledde till omfattande skador i Ålands elnät och till ett av de allra mest omfattande och långvariga elavbrotten på Åland. Elbolagen måste se över hur de i framtiden kan minska sårbarheten inför liknanden stormar, vilket sannolikt delvis ligger bakom branschens höga investeringsplaner.

Den stadigt växande befolkningen ökar även efterfrågan på vatten, vilket innebär att vattenförsörjningen måste planera för ökat uttag av vatten i framtiden.

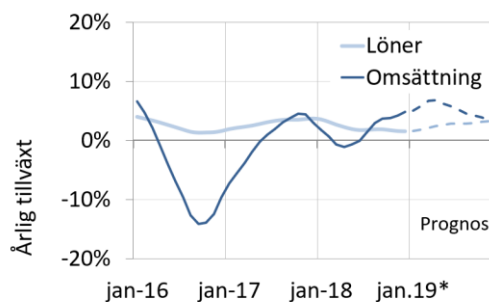
5.5 Byggsektorn

Företagen inom byggsektorn arbetar med uppförande av byggnader, men också med elinstallationer, anläggning av vägar, VVS-arbeten och måleriarbeten. Antalet sysselsatta i branschen växlar starkt med konjunkturen, men är enligt senast tillgängliga siffror kring 990.

Den åländska byggmarknaden är liten och ryckig, vilket stundtals kan leda till problem för branschföretagen med stora svängningar i efterfrågan. Förväntningarna om de kommande 12 månaderna är försiktigt positiva, men branschen som helhet lider av marknadens ryckighet.

År 2016 backade byggbranschen rejält, för att återigen komma uppå till en mer stabil nivå i omsättningstillväxt under 2017. Förra året stannade omsättningstillväxten för byggbranschen under långtidsmedeltalet och landade på 1,7 procent men enligt analysen kommer tillväxten att stiga till 5 procent i år (Figur 39). Tillväxten har varit blygsam under senare år, i praktiken har omsättningen räknat i fasta priser sjunkit under 2016-2018.

Lönesummans utveckling (den ljusare kurvan) uppvisar en betydligt mer stabil utveckling än omsättningen.

Figur 39. Lönernas och omsättningens tillväxt inom byggsektorn (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019

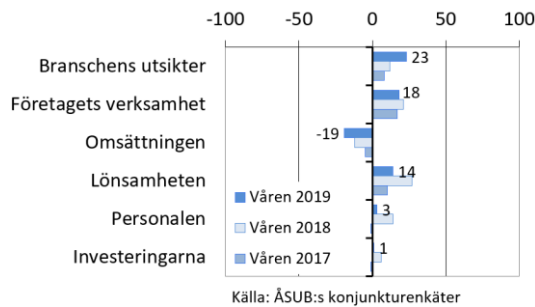
Källa: ÅSUBs löne- och momsregister *) Prognos

Hur branschföretagens verksamhet förväntas utvecklas fångas upp med enkätfrågan "kommer ert företag om 12 månader att ha a) expanderat b) behållit nuvarande storlek c) eller upphört med verksamheten" (se enkäten s. 51).

Vi ser i Figur 40 att barometern för byggsektorn ger positiva utslag (åt höger) för alla indikatorer utom för omsättningen. Synen på

hur branschen i allmänhet utvecklas under året väger över åt det positiva hållet (+18).

Figur 40. Förväntningarna inom byggsektorn

Samtidigt förväntar sig företagen tillsammans en viss expansion av det egna företaget under det innevarande året (+18). Svaren på vår enkät till branschföretagen denna vår visade en övervikt för dem som trodde på en något mindre omsättning (-19), men även en liten övervikt för dem som tror på förbättrad lönsamhet (+14). Storleken på personalstyrkan och investeringarna i byggbranschen stannar enligt barometern på sin nuvarande nivå.

5.6 Handeln

Handeln sysselsätter dryga 1 300 personer på Åland och är den bransch som snabbast reagerar på förändringar i det allmänna konjunkturläget.

Branschen har med tiden blivit den kanske mest heterogena av alla. I dagsläget rymmer den allt från partihandel med fisk, beredning och hållbarhetsbehandling av frukt, bär och grönsaker, försäljning av dataprodukt, apotek, försäljning av livsmedel, bilhandel och handel med olja och drivmedel.

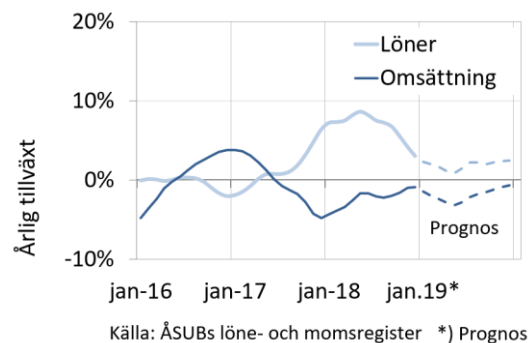
Ofta motverkar omsättningsutvecklingen i olika undersegment i branschen varandra. Man måste med andra ord vara på det klara med att när man redovisar det samlade resultatet för denna bransch så kan det döljas distinkta, varandra motverkande trender

under den övergripande bilden.

Våra registeruppgifter visar att omsättningen inom handelsbranschen minskade med 0,3 procent år 2016 (Figur 41). Året därpå följde sedan en återhämtning till nominell, knappt positiv tillväxt (1,3%) som därefter åter sjönk och blev negativ i slutet av 2017 och fortsatte på samma nivå under fjolåret (2018). Prognosen utifrån registerstatistiken säger att omsättningens tillväxt i handelsbranschen uteblir även under innevarande år (2019) (Figur 41).

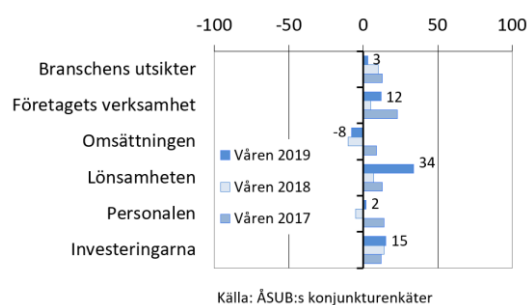
Lönesummans tillväxt i branschen har varit starkare än omsättningens och förväntas bli så även i år.

Figur 41. Lönernas och omsättningens tillväxt inom handeln (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019

Företagen inom handelsbranschen förväntar sig obetydliga förändringar för branschen i år (2019) (Figur 42). Man är sammanvägt knappt positiv när det gäller branschens utsikter (barometervärde = +3) men mer så avseende det egna företagens möjligheter att expandera (+12).

Figur 42. Förväntningarna inom handeln

Avseende omsättningen väger man över åt det negativa hållet, medan lönsamheten och investeringarna ger positiva utslag. Totalindex överstiger långtidsmedelvärdet (se diagram i Bilaga 2, s. 50).

5.7 Hotell- och restaurang

Hotell- och restaurangbranschen sysselsätter dryga 800 personer, säsongspersonal inräknat. Branschen har länge dragits med svikande lönsamhet.

Innan vi går in på de kortsiktiga konjunkturförändringarna i branschen kan det vara av intresse att kortfattat påminna om de litet mer långsiktiga bakomliggande trenderna i grundförutsättningarna för branschen. Mellan 2009 och 2018 minskade antalet inresande med 8,7 procent.⁵⁴ Under samma tid minskade antalet övernattningar i inkvarteringsanläggningar (som ingår i ÅSUBs statistik) med 7,4 procent. Antalet inresande var nästan identiskt mellan 2017 och 2018 (0,3 procent minskning), samtidigt som antalet övernattningar minskade med 1,3 procent. Den långsiktiga minskningen av övernattningarna har skett i undersegmenten stugbyar respektive campingplatser – efter 2009 särskilt i stugbyarna där minskningen får sägas vara uppseendeväckande (-42 procent). ÅSUBs senaste större

turismundersökning visar att den minskade, statistikförda stugturismen har delvis ersatts av boende i egna eller hyrda fritidshus.⁵⁵

Samtidigt visar våra uppgifter om hotellövernattningar på en positiv trend under perioden 2009–2018; 15 procent ökning.

Denna långsiktiga nergång i inresande och övernattningar återspeglas i en svag utveckling av omsättningstillväxten inom hotell- och restaurang. Omsättningens tillväxt i branschen har genomsnittligt legat på 3,4 procent under perioden 2009–2018. Tillväxten var som framgår av den mörkare kurvan i Figur 43 god under början av 2016. Den låg då över långtidsgenomsnittet, men så vändes utveckling mot det sämre under resten av 2016 och en större del av år 2017.

Förra året förstärktes sedan tillväxten så mycket att den hamnade på plus 2,7 procent. I år (2019) förväntar vi oss en utveckling som i stort sett skulle ge en lika stor tillväxt som under 2018, vilket sålunda skulle understiga det långsiktiga medelvärdet (Figur 43).

Lönesummans tillväxttrend – representerad av den ljusare kurvan i Figur 43 – är betydligt jämnare än omsättningens. Tillväxten ser ut att ha förstärkts under det senaste året, med en gradvis starkt positiv utveckling.

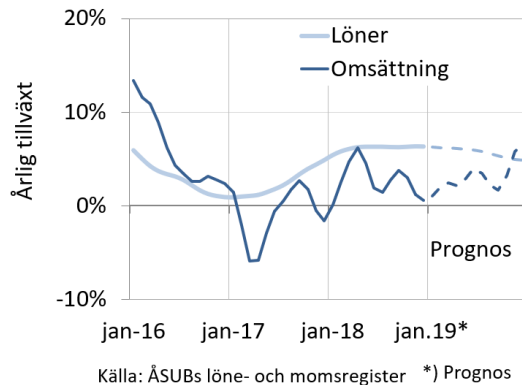
Tillväxten av lönesumman ser ut att i år hamna över medelvärdet för perioden 2009–2018, nämligen 4,7 procent.

Företagen inom hotell- och restaurang sammantaget väntar sig en försämrad konjunktur för sin bransch som helhet under året jämfört med fjolåret (barometervärde -18).

⁵⁴ ÅSUB, Turiststatistiken

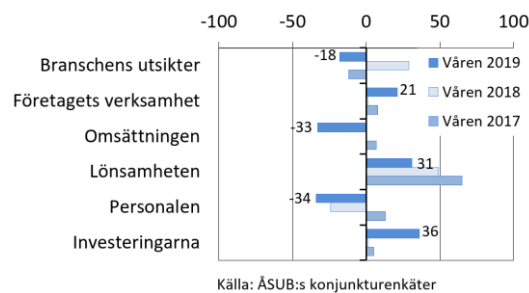
⁵⁵ Turismens samhällsekonomiska betydelse för Åland 2018, ÅSUB Rapport 2019:2.

Figur 43. Lönerna och omsättningens tillväxt inom hotell- och restaurang (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019

Man förväntar sig dock en expansion av det egna företaget under året 2018 (+21) (Figur 44), medan omsättningen förväntas minska (-33). När det gäller lönsamheten däremot fann vi en övervikt för dem som trodde på en förbättring under den kommande 12-månadersperioden (+31).

Figur 44. Förväntningarna inom hotell- och restaurang

I övrigt väger barometern över på den negativa sidan i förväntningarna gällande personalstyrkan (-34) medan man tror på en klar ökning av investeringarna (barometerutslag +36, Figur 44).

Branschens totalindex ligger under långtidsmedelvärdet (se s. 50) för de senaste 10 åren.

5.8 Transportsektorn

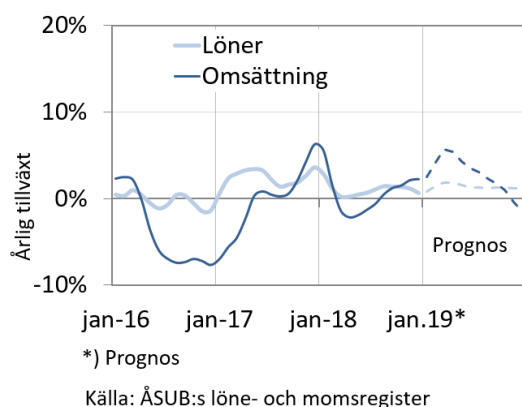
Transportsektorn domineras av sjöfarten. Förutom rederierna ingår exempelvis taxi- och åkeriverksamhet och som en tung del posttjänsterna, packning, distribution och logistik inom det landskapsägda Åland Post. Sektorn är den största med cirka 1 600–1 700 anställda inklusive de sjöanställda som arbetar på åländskflaggade fartyg. Till det kommer ett okänt antal utpendlare till bland annat svenska fartyg och inpendlare från regioner utanför Åland.

Den åländska transportsektorn är den största och fortfarande mest betydelsefulla för den samlade tillväxten. Det har länge gått trögt för sjötransportdelen sammantaget, men även landtransportsektorn har under de senaste två åren stagnerat. I princip lider landtransportdelen av samma problem och dilemma som sjöfarten; hård konkurrens och svårigheter att hitta nya marknader.

Åren 2009–2018 ökade omsättningen inom transportbranschen med i genomsnitt 1,3 procent per år i löpande priser, vilket innebär att när inflationen beaktas har branschens omsättning varit oförändrad sedan 2009 i genomsnitt. Enligt våra registeruppgifter minskade den samlade omsättningen med 3,9 procent år 2016 medan nedgången minskade till minus 0,3 procent år 2017. Det senaste årets tillväxt var enligt preliminära uppgifter svagt positiv, 0,6 procent (den mörka kurvan i Figur 45).

För innevarande år säger vår kalkyl att efter flera svaga år skulle branschen nå en positiv tillväxt motsvarande 2,7 procent.

Figur 45. Lönerna och omsättningens tillväxt inom transportsektorn (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019

Lönesumman i branschen minskade 2016 med 0,3 procent. Sedan dess har lönesumman stigit, under 2017 med 2,5 procent och under 2018 med 1,1 procent (preliminärt). Enligt analysen fortsätter tillväxten med 1,4 procent i nominella termer även detta år (2019).

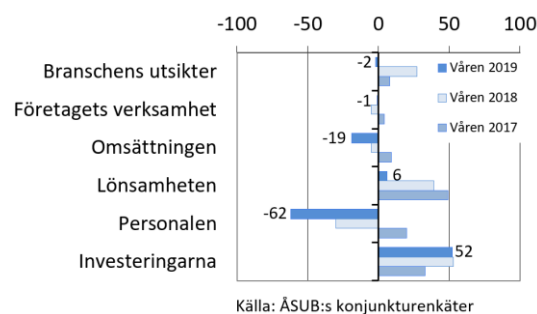
Transportbranschen är en grov kategori som rymmer sjötransport inklusive rederier registrerade på Åland, men också transportföretag verksamma på land. Det betyder att företagen inom respektive segment ofta ser olika på förändringar i den ekonomiska konjunkturen.

Åland Post har aviserat att dess lagrings- och packningsverksamhet kan komma att flyttas till fasta Finland nästa år då de förändrade reglerna för momsfri distributionsverksamhet omöjliggör verksamhet enligt nuvarande upplägg.⁵⁶

En försvagad krona och särskilt de höjda bunkerpriserna minskade förra året rörelseresultatet på sjöfartssidan. För transportbranschen, som domineras av de stora färjerederierna, är utsikterna blandade.

Man förväntar sig att konjunkturen allmänt i branschen under den kommande 12-månadersperioden kommer att vara oförändrad i förhållande till fjolåret (barometerutslag högst upp i *Figur 46* = -2).

Figur 46. Förväntningarna inom transport

På frågan om det egna företaget kommer att ha minskat sin storlek, bibehållit sin storlek, eller expanderat de närmaste 12 månaderna fick vi i praktiken ett neutralt svar (-1).

Vi fick även en överblick för de branschföretag som tror på en minskad omsättning (-19). Däremot fick vi i våra enkätsvar en liten överblick för dem som tror på bättre lönsamhet (+6). Branschföretagen tror sammanvägda att man kommer att ha minskat sin personalstyrka (-62), samtidigt som investeringarna förväntas öka betydligt jämfört med läget under början av året (barometerutslag +52).

Vi kan också notera att konjunkturbarometerns totalindex för transportbranschens kommande 12-månadersperiod ligger under långtidsgenomsnittet för perioden 2008–2019 (se Bilaga 2, s. 50).

5.9 Finans och försäkring

Branschen finans- och försäkring på Åland domineras av banker och försäkringsbolag.

⁵⁶ Ålands radio&TV 27.3.2019, <https://alandsradio.ax/nyheter/posten-overvager-flytt-lager-och-kallar-samarbetsforhandlingar>

Till dessa kommer ett fåtal investerings- och holdingföretag av vilka de flesta är enmansföretag. Branschen sysselsätter cirka 500 personer och påverkas starkt av förändringar i den externa, internationella marknadsmiljön.

Den åländska banksektorn sammantaget har ett gott år bakom sig. Man har haft en positiv resultatökning och en ökning av provisionsnettot. De fortsatt historiskt låga korta räntorna håller räntenettot nere. För att kompensera den negativa effekten av sjunkande och negativa marknadsräntor krävs kompensering genom volymökning. Banksektorns resultat förväntas enligt barometersvaren bli bättre än under det föregående året. Å andra sidan visar de första uppgifterna från delårsresultaten att en förbättring av resultatet från fjolåret kan vara utmanande.

För den fristående åländska bankverksamheten är export och expansion utanför Åland en nödvändighet samtidigt som det gör att exponeringen inom kapitalförvaltningen mot aktiemarknader med hög volatilitet blir hög. Andra utmaningar handlar om att hålla förhållandet mellan personalkostnaderna och intäkterna i schack och att välja rätt väg i den snabba digitaliseringen inom branschen. Anpassningen till internationella direktiv och regelverk är jämförelsevis mer resurskrävande för små än för större banker.

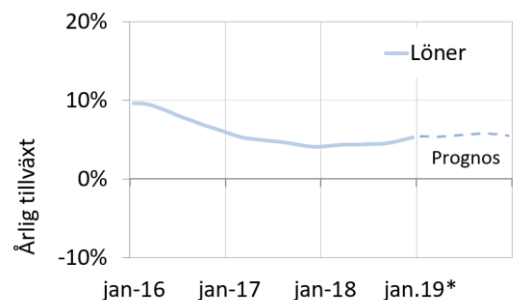
Den åländska sjöförsäkringsverksamheten är beroende av den globala handelns omfattning som i sin tur påverkar fraktrater och fartygspriser vilket ger avtryck i försäkringspremierivåerna. Den fortsatt expansiva penningpolitiken leder finansiella inflöden till försäkringsmarknaderna i form av såväl direktförsäkrings- som återförsäkringskapacitet.

Det återstår att se om omstruktureringen av Alandia Försäkring genom försäljning av delar av sin verksamhet till LokalTapiola och Veritas kommer att ha återverkningar på

branschens sammansatta volym på Åland. Även om personalstyrkan skulle vara oförändrad är risken stor att en del av branschens tidigare förädlingsvärde kommer att registreras utanför Åland från och med i år genom lägre kapitalinkomster som kommer den lokala verksamheten till godo.

Om vi då övergår till en analys av våra registeruppgifter för branschen bör först konstateras att eftersom begreppet omsättning inte förekommer på samma sätt inom finansbranschen som inom övriga branscher redovisar vi här enbart lönesummans utveckling. Lönesummans tillväxtkurva inom finansbranschen uppvisar relativt lugna rörelser under de senaste åren (*Figur 47*). År 2016 uppgick lönesummans tillväxt dock till 8,1 procent (dubbelt över den genomsnittliga tillväxten på 4,2 procent för perioden 2009–2018). Under 2017 och 2018 ökade lönesumman snäppet fortare än det ovan nämnda långtidsgenomsnittet (*Figur 47*). Tillväxten av lönesumman förutspås öka till 5,6 procent innevarande år.

Figur 47. Lönernas tillväxt inom finans- och försäkring (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019

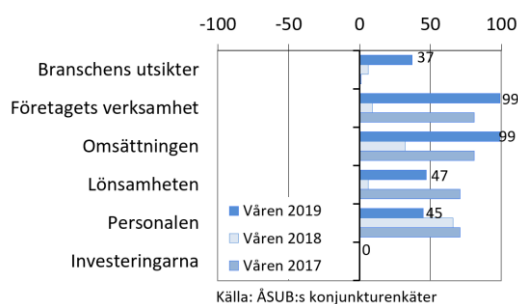

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister *) Prognos

Alla barometerindikatorer för branschen ligger väldigt tydligt på den positiva sidan förutom investeringarna som tros förbli på samma nivå (*Figur 48*). Branschens barometersiffror bli dock lätt väldigt ensidiga då branschen består av relativt få aktörer på Åland.

Företagens egen sammanvägda bedömning är att förutsättningarna för den egna branschen kommer att förbättras under året (barometerutslag +37). För det egna företags vidkommande finns en enighet bland de svarande och de förväntar sig en expansion av det egna företaget under den kommande 12-månadersperioden (+99) (näst högst upp i *Figur 48*).

Figur 48. Förväntningarna inom finans- och försäkring

Lika stor enighet finns bland branschföretagen som förutspår att omsättningen kommer att öka (+99). Lönsamhetsförväntningarna har förbättrats avsevärt från året innan (nu +47, *Figur 48*). Vi använder här begreppet "omsättning" väl medvetna om att någon sådan i vanlig bemärkelse inte existerar inom finans- och försäkring.

Den åländska finans- och försäkringssektorn fortsätter liksom under de senaste tre åren sina planer på att expandera på personalsidan under den kommande 12-månadersperioden (+45), samtidigt som investeringarna inom branschen förväntas förbli på samma nivå i år som i fjol (*Figur 48*).

Sammanfattningsvis kan noteras att bankernas och finansbolagens totalindex denna vår ligger långt ovanför medelvärdet för tiden sedan finanskrisens utbrott 2008 (se s. 50).

5.10 Företagstjänster

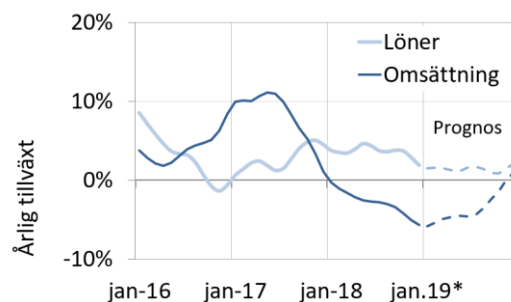
Branschen företagstjänster har drygt 1 000 personer anställda och är därmed den tredje största branschen inom det privata näringslivet. Branschen rymmer ett flertal IT-företag och ett flertal företag som ägnar sig åt uthyrning och förvaltning av fastigheter.

Därtill kommer annan kvalificerad tjänsteproduktion som reklam-, advokatbyråer och tidningsutgivning, men också mer arbetsintensiv verksamhet som fastighetservice och städbolag.

Den mörkare linjen i *Figur 49* visar den samlade trenden för omsättningstillväxten inom branschen. Den årliga tillväxten ökade rejält under 2017, från 2016 års 4,0 till till 8,1 procent. Under 2018 vände situationen och omsättningen ser ut att ha minskat med 2,9 procent. Det innevarande året ser ut att leda till en minskning om drygt tre procent i omsättningen.

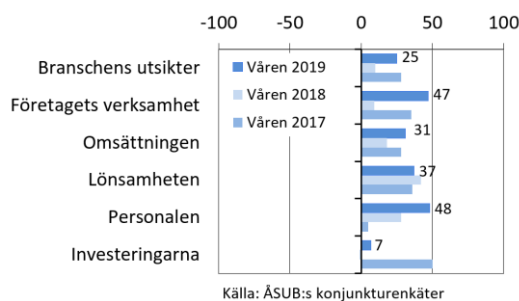
Lönesummans tillväxt har varit positiv på årsnivå sedan 2009. År 2018 var tillväxten enligt preliminära uppgifter 3,6 procent, en hårsman högre än långtidsgenomsnittet på 3,4 procent under 2009 - 2018. Lönesummans tillväxt ser ut att sakta ner under 2019 till 1,5 procent (*Figur 49*).

Figur 49. Lönernas och omsättningens tillväxt inom företagstjänster (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019

Enligt branschens svar på vår konjunkturenkät ser man – som vanligt – positivt på konjunkturen den kommande 12-månadersperioden. Alla barometerindikatorer pekar åt höger i figuren (Figur 50). Barometern visar en övervikt för dem som tror på en förbättrad branschkonjunktur (+25) och en ännu högre andel av svarande förväntar sig en expansion av det egna företaget under det kommande året (+47).

Figur 50. Förväntningarna inom företagstjänster

Man är genomgående positiv när det gäller omsättningen (+31) och lönsamheten under den kommande 12-månadersperioden (+37), men också beträffande möjligheterna att utöka personalstyrkan (+48). Däremot ser vi att företagen i branschen har mycket måttliga förväntningar angående investeringarna i förhållande till fjolåret (barometerutslag = +7, längst ner i Figur 50).

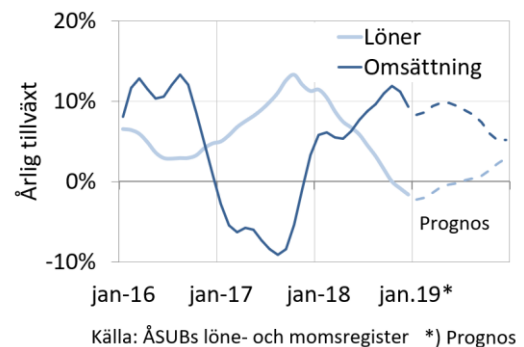
Det sammanfattande totalindex om utsikterna inför de kommande 12 månaderna ligger betydligt över genomsnittet (Se diagram s. 50).

5.11 Personliga tjänster

Tjänsteföretagen i kategorin personliga tjänster har som namnet antyder personer och hushåll som kunder. Inom branschen finns cirka 1 000 anställda. Verksamheten omfattar tvätterier, frisörer, diverse privat hälso- och sjukvårdsverksamhet, bland annat. En stor del av branschen består av

enskilda näringsidkare. De allra flesta företagen har 0–20 anställda, det enda storföretaget i branschen är det landskapsägda spelbolaget, vilket får relativt stort genomslag i vår barometer.

Figur 51. Lönernas och omsättningens tillväxt inom personliga tjänster (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019

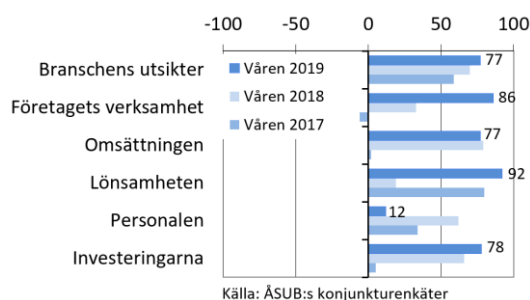
Tillväxten av branschens sammanlagda omsättning stärktes rejält under 2016 men föll nästan lika kraftigt tillbaka under 2017 enligt vår registerstatistik. Enligt preliminära uppgifter blev det en klar återhämtning föregående år med drygt 8 procents årlig tillväxt. Innevarande år verkar få en liknande tillväxtnivå, dock med en minskad tillväxttakt mot slutet av året. För lönesumman pekar prognosen för början av innevarande år (2019) på en utebliven tillväxt efter att ha vuxit med 4,8 procent ifjol (Figur 51).

De olika aspekterna av förväntningarna om den kommande 12-månadersperioden inom branschen framgår av Figur 52. Vanligtvis är branschen personliga tjänster den mest positiva av alla i våra barometermätningar – tätt följd av övrig industri.

Figur 52 visar att alla barometerutslag ligger åt det högra, positiva hållet. Branschföretagen bedömer överlag med stark övervikt att konjunkturutsikterna för branschen som helhet kommer att ha förbättrats om ett år (+77). Barometern visar även en mycket tydlig övervikt för dem som tror att det egna

företaget kommer att ha expanderat (+86).

Figur 52. Förväntningarna inom personliga tjänster

Denna vår (2019) förväntar man sig även en ökande omsättning; barometerutslaget är starkt (+77) och en förbättrad lönsamhet (+92). Även personalstyrkan i branschen kommer enligt barometern att öka under året, fastän barometerutslaget är blygsamt jämfört med andra indikatorer (+12). Det finns även en stark övervikt för dem som tror att investeringarna kommer att ligga över förra årets nivå (+78 i barometerutslag). Utslaget för branschens totalindex som utgör medeltalet av alla barometerindikatorer ligger över långt över den genomsnittliga nivån för branschen.

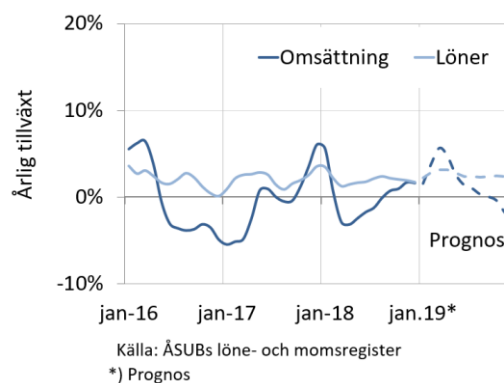
5.12 Turismen

Turism är en verksamhet som bedrivs inom flera av de 11 grundläggande branscherna som ingår i denna konjunkturstudie. Vi skiljer på den totala turismen som består av såväl den verksamhet som bedrivs till sjöss på passagerarfärjorna och den som bedrivs i olika former på land. Den tyngsta komponenten i den totala turismen utgörs av passagerarsjöfarten. Vilka andelar som räknas in från de grundläggande branscherna bestäms av resultaten i ÅSUBs stora turismutredningar som görs vart femte år. I samband med den senaste registerkörningen uppdaterades turismandelarna för åren 2014-2018.

Lönesummans och omsättningens tillväxt följer därför nära transportbranschens där även passagerarsjöfarten är dominerande.

Trenden för turismens samlade omsättning minskade 2016 (tillväxten var negativ) för att sedan vända uppåt (den mörka linjen i *Figur 53*) och bli positiv i slutet av 2017. På årsnivå registrerades det en halv procents minskning i omsättningen under båda åren. Fjölåret ser ut att ha exakt samma omsättningsnivå som året före, medan utsikterna för innevarande år är svagt positiva på årsnivå (+1,3 procent).

Figur 53. Lönernas och omsättningens tillväxt inom turismen (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019

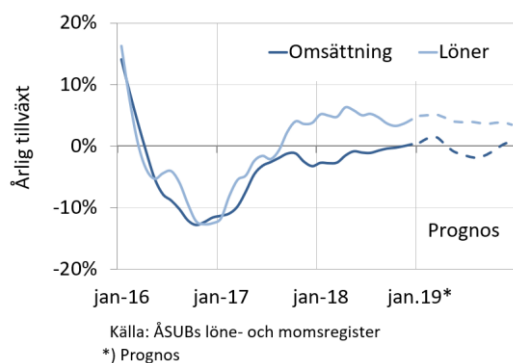

Tillväxten av den samlade lönesumman inom turismnäringen har under perioden 2016 - 2018 varit kring drygt 2 procent, vilket är klart högre än långtidsgenomsnittet på -0,3 procent (*Figur 53*).

Om vi begränsar analysen till den turism som bedrivs på land (*Figur 54*) ser vi att lönesummans tillväxt de senaste åren visar ett något annorlunda mönster än den totala turismen. Nedgång under 2016 återfinns även här, men den är mycket djupare än för den totala turismen. Omsättningens utveckling är de facto negativ för samtliga år 2016-2018. Även årets tillväxtsiffra är svagt negativ enligt analysen av registerdata (-0,2 procent).

Tillväxten av den samlade lönesumman hos landturismens företag, som avspeglar personalvolymen i branschen, ökade starkt 2015 och fortsatte att ligga på den positiva sidan 2016, men avtog under året. Det handlade i detta fall inte om reell tillväxt, utan om att företaget Långnäs hamn bytte bolagsform och inkluderades i vårt register. Förra året fortsatte tillväxten att avta och enligt vår analys som bygger på registerdata fortsätter lönesummans försvagade tillväxt även detta år (2019).

Figur 54. Lönernas och omsättningens tillväxt inom landturismen (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2016 – december 2019

Källor och referenser

- African Development Bank (2019) *African Economic Outlook 2019*
- Braemar ACM (<http://braemaracm.com/research/>)
- Capital Link Shipping (<http://marine-transportation.capitallink.com/>).
- The Conference Board, *Consumer Confidence Survey* (<http://www.conferenceboard.org/>)
- Economic Policy Council (2019) *Economic Policy Council Report 2018*
- The Economist*, flera nummer.
- Energy Information Administration, US Government
- ETLA (2019) *Suhdanne 2019/1*
- EUROSTAT (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>)
- Europeiska centralbanken (2019) *Economic Bulletin, Issue 2/2019*.
- Europeiska kommissionen (2019) *Short-term outlook for EU agricultural markets in 2018 and 2019*.
- Finansministeriet (2019) *Taloudellinen katsaus, Kevät 2019*.
- Finlands Bank (<https://www.suomenpankki.fi/sv/>)
- Harper Petersen & Co (<http://www.harperpetersen.com>)
- IMF (2019) *World Economic Outlook, Growth Slowdown, Precarious Recovery, April 2019*.
- International Energy Agency (<https://www.iea.org/>)
- Konjunkturinstitutet (2019a) *Hållbarhetsrapport 2019 för de offentliga finanserna*, Specialstudie KI-nr 2019:2.
- Konjunkturinstitutet (2019b) *Konjunkturläget mars 2019*.
- LUKE, lantbruksstatistikdatabas
- Nya Åland, diverse upplagor
- OECD (2019) *Interim Economic Outlook, 6 March 2019*
- OECD Development Centre (2019) *Latin American Economic Outlook 2019, Development in Transition*.
- Rederi Ab Eckerö, årsredovisningar, diverse år
- Riksbanken (2019) *Penningpolitisk rapport, februari 2019*
- SCB, Befolkning
- Shortsea Promotion Centre Finland (2018) *Rederibarometern 2018*.
- Statistikcentralen, Finland (<http://www.stat.fi>)
- Statistikcentralen, nationalräkenskaper.
- Statistiska Centralbyrån, (SCB) (<http://www.scb.se>)
- Sveriges Riksbank (2019) *Penningpolitisk rapport, februari 2019*.
- Tidningen Åland, diverse upplagor
- US Energy Information Administration* (<http://www.eia.gov>)
- Viking Line, årsredovisningar, diverse år
- World Bank (2019) *Global Economic Prospects, January 2019, Darkening Skies*
- Ålandsbanken, årsredovisningar, diverse år
- Ålands elandelslag (2019) *Årsberättelse 2018*.

Ålands landskapsregering, budgetuppgifter för landskapet Åland, diverse upplagor

Ålands radio & TV, flera web-nyheter.

Ålands vatten (2016), VA-översikt för Åland.

ÅSUB, Befolkning

ÅSUB (2019) *Kommunala befolkningsscenarier 2019*.

ÅSUB, *Konjunkturläget*, diverse upplagor

ÅSUB (2018) Statistikmeddelande. *Nationalräkenskapsdata 2016:1*.

ÅSUB (2018) Socialräkenskapsmatris för Åland 2015.

ÅSUB (2019) *Turismens samhällsekonomiska betydelse för Åland 2018*, Rapport 2019:2.

ÅSUB, Arbetsmarknad (<http://www.asub.ax/>)

ÅSUB, Konsumentprisindex (<http://www.asub.ax/>)

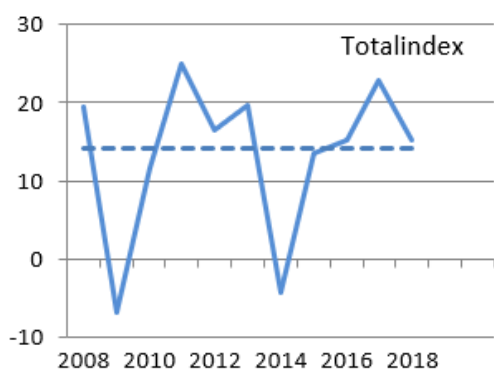
ÅSUB, Sjöfart (<http://www.asub.ax/>)

ÅSUB, Turism (<http://www.asub.ax/sv/statistik/turism>)

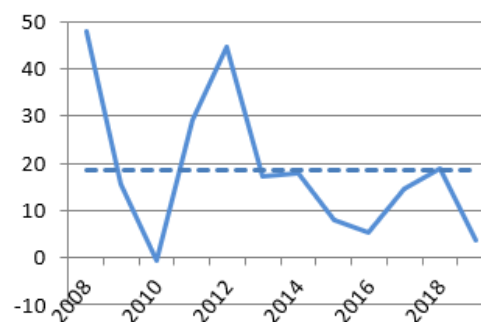
Bilaga 1: Totalindex för det privata näringslivet och dess branscher

Totalindex är beräknat som medeltalet av svaren på de sex frågorna på konjunkturenkätens första sida som handlar om företagets bedömning av hur branschens utsikter, företagets verksamhet, omsättningen, lönsamheten, personalen och investeringarna kommer att utvecklas de närmaste 12 månaderna.

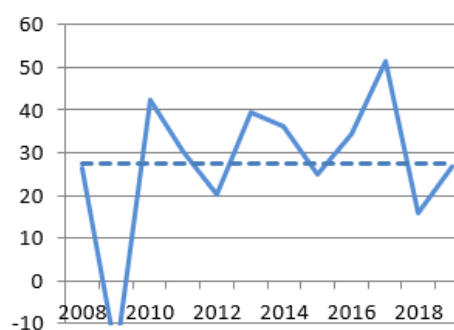
NÄRINGSLIVET TOTALT

LIVSMEDELSINDUSTRI

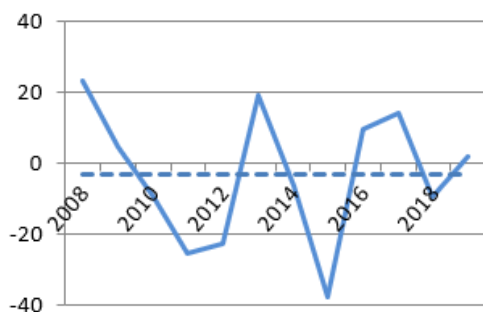

ÖVRIG INDUSTRI

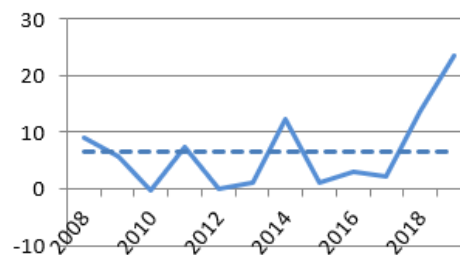

Den streckade linjen markerar medeltalet för åren 2008–2019 för de enskilda branscherna och visar att det grundläggande svarsmönstret skiljer sig mycket dem emellan.

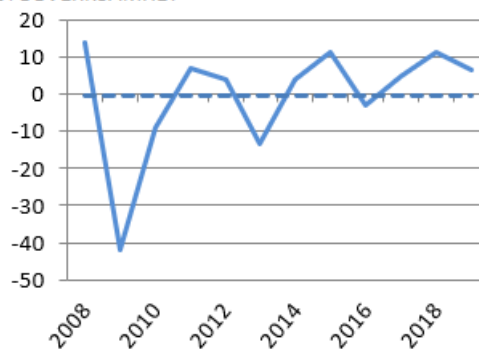
PRIMÄRNÄRINGARNA

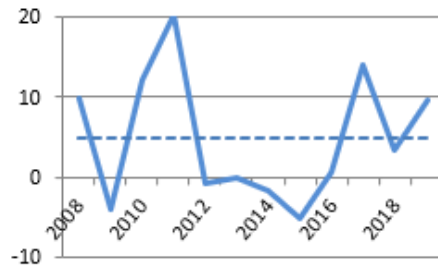
VATTEN OCH EL

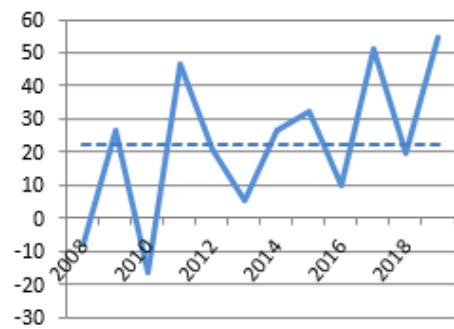
BYGGVERKSAMHET

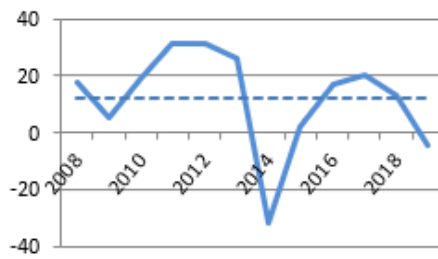
PARTI- OCH DETALJHANDEL

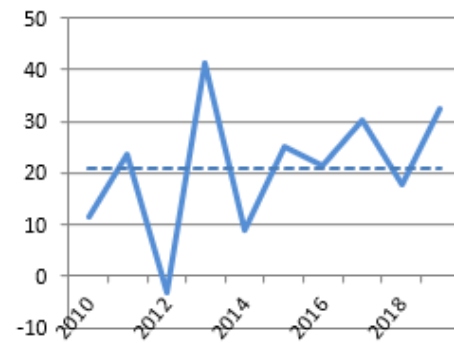
BANK OCH FÖRSÄKRING/FINANS OCH FÖRSÄKRING

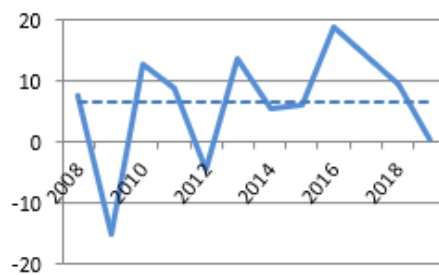
TRANSPORTER OCH KOMMUNIKATION

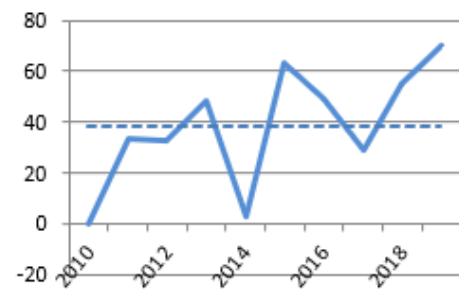
FÖRETAGSTJÄNSTER

HOTELL- OCH RESTAURANG

PERSONLIGA TJÄNSTER

Bilaga 2: Konjunkturenkäten

Konjunkturenkäten 2019 gick ut i två versioner (A och B). Första sidan var identisk för båda versioner. Sidan 2 skiljer sig i de två versionerna.

Ålands statistik- och utredningsbyrå

Konjunkturenkäten våren 2019

 Posta eller svara direkt via blanketten på vår hemsida (se följebrevet)!
 ÅSUB, PB 1187, AX 22 111 Mariehamn
 (version A)

Svarsnummer
 (Se den förtryckta pappersblanketten)

Företag

Kontaktperson

Tel.:
Titel

 Vill Ni ha konjunkturrapporten som återrapportering? ja nej

Ert företags aktuella personalstyrka omräknat till helårstjänster? (Vid behov använd en eller två decimaler)

Inom Åland (inklusive anställda ombord på åländska fartyg)

Utanför Åland

1. Konjunkturutsikterna i Er bransch kommer om 12 månader att vara:
 bättre oförändrade sämre

2. Kommer Ert företag om 12 månader att ha:
 expanderat bibehållit nuvarande storlek minskat eller upphört med verksamheten

3. Hur har omsättningen i Ert företag utvecklats jämfört med situationen för 12 månader sedan, i förhållande till den allmänna kostnadsutvecklingen? (År 2018 var inflationen 1,3 procent)
 snabbare lika snabbt långsammare

4. Hur kommer omsättningen att ha utvecklats om 12 månader i förhållande till den allmänna kostnadsutvecklingen?
 snabbare lika snabbt långsammare

5. Hur har lönsamheten i Ert företag utvecklats jämfört med situationen för 12 månader sedan?
 förbättrats oförändrad försämrats

6. Hur kommer lönsamheten att ha utvecklats om 12 månader?
 förbättrats oförändrad försämrats

7. Har antalet anställda i Ert företag, jämfört med situationen för 12 månader sedan:
 ökat varit oförändrat minskat

8. Kommer antalet anställda i Ert företag om 12 månader att:
 ha ökat vara oförändrat ha minskat

9. Hur har investeringarna i byggnader och maskiner förändrats jämfört med för 12 månader sedan:
 ökat betydligt motsvarar årligt slitage och avskrivningar minskat betydligt

10. Hur kommer investeringarna att ha utvecklats om 12 månader:
 ökat betydligt motsvara årligt slitage och avskrivningar minskat betydligt

6628334653

Konjunkturenkäten, version A, sidan 2

11. Hur många anställda, omräknat till helårstjänster uppskattar Ni att Ert företag kommer att ha om ett år? (Vid behov använd en eller två decimaler! Inga anställda = 0)

Anställda på Åland om 12 månader (inklusive ev. anställda på åländska fartyg):

Anställda utanför Åland om 12 månader:

12. Uppskatta antalet anställningar Ni kommer att göra (ersättande och ny personal) i Ert företag under de kommande 12 månaderna. (Vid behov använd en eller två decimaler!)

a) På Åland (inklusive ev. anställda på åländska fartyg):

b) Utanför Åland:

Antal anställningar/
helårstjänster
sammanlagt (a+b)

Om Ni svarat '0' (inga anställningar) på ovanstående fråga, gå direkt till fråga 15!

13. Om Ni planerar att anställa under det kommande året, vilka yrkesinriktningar kommer Ni att efterfråga? (Avser arbetsställen inom och utanför Åland). (Vid behov använd en eller två decimaler!)

Uppskatta totalt antal ersättande och nya anställningar omräknat till heltidstjänster! (Sammanlagda antalet bör summera till a+b i fråga 12)

Yrkesgrupp	Antal	Yrkesgrupp	Antal
Chefer inom ekonomi, personal, försäljning, marknadsföring, m.fl.	<input type="text"/>	Restaurang-, storhushållspersonal, kockar	<input type="text"/>
Chefer inom produktion/service m.fl.	<input type="text"/>	Serveringspersonal	<input type="text"/>
Specialister inom systemarbete (t.ex. Webb-utvecklare, applikationsprogrammerare)	<input type="text"/>	Befäl och styrmän inom sjötrafik	<input type="text"/>
Specialister inom databaser, -nätverk och systemprogram	<input type="text"/>	Maskinchefer- och -mästare på fartyg	<input type="text"/>
Data tekniker, -supportpersonal, -operatörer, m.fl.	<input type="text"/>	Experter inom byggande, teknik och el m.fl.	<input type="text"/>
Kundtjänstpersonal	<input type="text"/>	Byggnadsarbetare, m.fl.	<input type="text"/>
Löneräknare, försäkringshandläggare, kontorspersonal inom transport och lager, m.fl.	<input type="text"/>	Maskinmontörer och reparatörer	<input type="text"/>
Övrig kontorspersonal	<input type="text"/>	Personal inom el- och elektronik	<input type="text"/>
Försäljare och butikskassörer	<input type="text"/>	Processarbetare inom industri, m.fl.	<input type="text"/>
Annat - vad? (Förkorta vid behov)	Antal: <input type="text"/>	Förare av tunga fordon/arbetsmaskinförare	<input type="text"/>
		Däckmanskap, sjötrafikarbetare	<input type="text"/>
Summa nya och ersättande anställningar Obs! Summan bör vara = a+b under fråga 12	<input type="text"/>	Städare, m.fl.	<input type="text"/>

14. Om Ert företag efterfrågar en särskild yrkesinriktning, vilken tror Ni kommer att vara svårast att få tag på under det kommande året? (Se ovan). Texta och förkorta vid behov!

15. Hur stor andel av Er personal uppskattar Ni att i nuläget fortbildar sig per år?

- 0-20% 20-40% 40-60% 60-80% 80-100%

16. Inom vilket område tror Ni att Ni främst kommer att satsa på fortbildning/vidareutbildning under det närmaste året? Texta och förkorta vid behov!

17. Vilken slags fortbildning/vidareutbildning kan Ert företag tänka sig bekosta under det närmaste året?

- enskilda, kortare utbildningstillfällen utbildning för examen/certifiering (Ett eller två kryss!)

Konjunkturenkäten, version B, sidan 2

11. Hur många anställda, omräknat till helårstjänster uppskattar Ni att Ert företag kommer att ha om ett år? (Vid behov använd en eller två decimaler! Inga anställda = 0)

Anställda på Åland om 12 månader (inklusive ev. anställda på åländska fartyg):

Anställda utanför Åland om 12 månader:

12. Uppskatta antalet anställningar Ni kommer att göra (ersättande och ny personal) i Ert företag under de kommande 12 månaderna. (Vid behov använd en eller två decimaler!)

a) På Åland (inklusive ev. anställda på åländska fartyg):

b) Utanför Åland:

 Antal anställningar/
helårstjänster
sammanlagt (a+b)

Om Ni svarat '0' (inga anställningar) på ovanstående fråga, gå direkt till fråga 15!
13. Om Ni planerar att anställa under det kommande året, vilka yrkesinriktningar kommer Ni att efterfråga? (Avser arbetsställen inom och utanför Åland). (Vid behov använd en eller två decimaler!)

Uppskatta totalt antal nya och ersättande anställningar omräknat till heltidstjänster! (Sammanlagda antalet bör summera till a+b i fråga 12)

Yrkesgrupp	Antal	Yrkesgrupp	Antal
Chefer inom ekonomi, personal, försäljning, marknadsföring, m.fl.	<input type="text"/>	Specialister inom systemarbete (t.ex. Webb-utvecklare, applikationsprogrammerare)	<input type="text"/>
Chefer inom produktion/service m.fl.	<input type="text"/>	Specialister inom databaser, -nätverk och systemprogram	<input type="text"/>
Specialister inom finanssektorn, (t.ex. revisor, finansanalytiker)	<input type="text"/>	Datatekniker, -supportpersonal, -operatörer, m.fl.	<input type="text"/>
Specialister inom marknadsföring och försäljning	<input type="text"/>	Restaurang-, storhushållspersonal, kockar	<input type="text"/>
Experter inom finanssektorn, (t.ex. kreditexpert, redovisare och bokförare)	<input type="text"/>	Serveringspersonal	<input type="text"/>
Specialiserade sekreterare och arbetsledare för kontorspersonal	<input type="text"/>	Fastighetsskötare	<input type="text"/>
Kundtjänstpersonal	<input type="text"/>	Försäljare och butikskassörer	<input type="text"/>
Löneräknare, försäkringshandläggare, kontorspersonal inom transport och lager, m.fl.	<input type="text"/>	Byggnadsarbetare, m.fl.	<input type="text"/>
Övrig kontorspersonal	<input type="text"/>	Maskinmontörer och reparatörer	<input type="text"/>
Annat - vad? (Förkorta vid behov)	Antal: <input type="text"/>	Personal inom el- och elektronik	<input type="text"/>
		Processarbetare inom industri, m.fl.	<input type="text"/>
Summa nya och ersättande anställningar Obs! Summan bör vara = a+b under fråga 12	<input type="text"/>	Städare, m.fl.	<input type="text"/>

14. Om Ert företag efterfrågar en särskild yrkesinriktning, vilken tror Ni kommer att vara svårast att få tag på under det kommande året? (Se ovan). Texta och förkorta vid behov!

15. Hur stor andel av Er personal uppskattar Ni att i nuläget fortbildar sig per år?
 0-20% 20-40% 40-60% 60-80% 80-100%

16. Inom vilket område tror Ni att Ni främst kommer att satsa på fortbildning/vidareutbildning under det närmaste året? Texta och förkorta vid behov!

17. Vilken slags fortbildning/vidareutbildning kan Ert företag tänka sig bekosta under det närmaste året?
 enskilda, kortare utbildningstillfällen utbildning för examen/certifiering (Ett eller två kryss!)

ÅLANDS STATISTIK OCH UTREDNINGSBYRÅ

Ålands statistik- och utredningsbyrå, ÅSUB, är en fristående enhet vars huvuduppgift är att verka som Ålands officiella statistikmyndighet och bedriva kvalificerad utrednings- och forskningsverksamhet.

ÅSUB producerar fortlöpande aktuell statistik inom en rad olika samhällsområden. Tyngdpunkten i analysverksamheten utgörs av utredningar inom det ekonomiska-politiska området. Statistiska sammanställningar publiceras regelbundet i serierna ÅSUB Statistik och ÅSUB Statistikmeddelande, medan serien ÅSUB Rapport innehåller utredningar, analyser och annan information om Ålands ekonomi och samhälle.

Mer information om verksamheten och publikationer finns på ÅSUB:s hemsida www.asub.ax

ÅLANDS STATISTIK- OCH
UTREDNINGSBYRÅ

Tfn +358 (0)18 25490
Fax +358 (0)18 19495
info@asub.ax
www.asub.ax

Ålandsvägen 26
PB 1187
AY-22 111 MARIEHAMN